

OPINNÄYTETYÖ

Merja Vierelä

**AIKAISTETTU HIRVENMETSÄSTYS
ENONTEKIÖN, INARIN, MUONION JA
UTSJOEN RIISTANHOITOYHDISTYSTEN
ALUEELLA 2010**

**Rovaniemen
ammattikorkeakoulu**
University of Applied Sciences

METSÄTALouden KOULUTUSOHJELMA

ROVANIEMEN AMMATTIKORKEAKOULU

LUONNONVARA-ALA

Metsätalouden koulutusohjelma

Opinnäytetyö

**AIKAISTETTU HIRVENMETSÄSTYS ENONTEKIÖN,
INARIN, MUONION JA UTSJOEN
RIISTANHOITUYHDISTYSTEN ALUEELLA 2010**

Merja Vierelä

2011

Lapin riistanhoitopiiri

Ohjaaja Jussi Soppela

Hyväksytty _____ 2011 _____

Työ on kirjastossa lukusalikappale.

Tekijä	Merja Vierelä	2011
Toimeksiantaja	Lapin riistanhoitopiiri	
Työn nimi	Aikaistettu hirvenmetsästys Enontekiön, Inarin, Muonion ja Utsjoen riistanhoitoyhdistysten alueella 2010	
Sivu- ja liitemäärä	40 + 3	

Tämän opinnäytetyön avulla pyrittiin selvittämään kokemuksia onnistumisesta aikaistetussa hirvenmetsästyksessä. Tärkeimmät tarkastelun kohteet olivat syksyn jahdin onnistuminen, lihan laatu, olosuhteet maastossa sekä päätöksenteko hirvenmetsästysajoista. Kokeilu on kolmivuotinen ja se toteutetaan Enontekiön, Inarin, Muonion ja Utsjoen riistanhoitoyhdistysten alueella vuosina 2010 – 2012.

Työ toteutettiin kyselytutkimuksena. Kysely lähetettiin kaikille kokeilun piirissä oleville riistanhoitoyhdistysten toiminnanohjaajille sekä hirvenmetsästyksen johtajille. Kyselyn vastausprosentti oli 68,5. Lisäksi tarkasteltiin ja vertailtiin kokeilun alueen kuntien hirvilupien käyttöastetta ja maasto-olosuhteita Kittilän ja Rovaniemen vastaaviin tietoihin. Aineistoa käsiteltiin JMP7 –tilasto-ohjelmalla, jolla tehtiin tarvittavat ristiintaulukoinnit.

Aikaistettuun hirvenmetsästykseseen oltiin selvästi tyytyväisiä. Syyskuun vasojen koosta ja uroshirven lihan laadusta ennen kiima-aikaa oltiin monta eri mieltä. Kiima-ajan rauhoitusta toivottiin lyhyemmäksi ja jahdin toivottiin jatkuvan vielä joulukuun puolelle. Päätöksentekoa hirvenmetsästysajoista haluttiin selvästi enemmän paikalliselle tasolle, lähemmäs metsästäjiä.

Ottaen huomioon myös Kittilän ja Rovaniemen alueiden maasto-olosuhteet alkutalvella, jotka eivät juurikaan poikkea aikaistamisen piirissä olleista kunnista, voitaisiin aikaistamisen laajentamista harkita Lapin lääniä tai poronhoitoaluetta koskevaksi. Tällöin tulisi huomioitua hirvenmetsästyksen kanssa samaan aikaan maastossa tapahtuvat poronhoitotyöt. Lisäksi turvallisuutta lisäisi se, että metsästysaikana maastossa liikkujia valistettaisiin näkyvästä pukeutumisesta. Olisi myös harkittava, onko järkevää jatkaa hirvenmetsästystä joulukuulle, ja jos, niin kuinka pitkälle, sillä päivän pituus lyhenee joulukuulle siirryttäessä huomattavasti.

Lisäksi tulisi tutkimista aiheesta jatkaa seuraavinakin kokeiluvuosina, jotta tuloksista saataisiin laajemmin tietoa. Voidaan miettiä, kannattaako hirvenmetsästysaikoja lähteä muuttamaan ennen kuin RKTL:n aikaistamista koskevat tutkimukset ovat valmiit. Tällöin turvataan jatkossakin terve ja hyvinvoiva hirvikanta Suomessa.

Avainsanat: hirvenmetsästys, metsästysajat, hirvi, metsästäjät

Author	Merja Vierelä	2011
Commissioned by	Lapland Game Management District	
Subject of thesis	Anticipated moose hunting in autumn 2010 at Enontekiö, Inari, Muonio and Utsjoki municipality's	
Number of pages	40 + 3	

The purpose of the thesis is to research the experiences of anticipated moose hunting, which is going on 2010 - 2012 at the four most northern municipalities in Finland's Lapland.

The research was done as a survey. The questionnaire was sent to the Game Management Association's Activities and all the moose hunting leaders at the area. Response to the questionnaire was received from 68,5 percent. The JMP7 program was used to analyze the material.

The objectives of the research are to report the experiences and to get know how succeed the anticipated moose hunting was. The most important theme's was the succeed of hunting, the meat quality, conditions in the terrain and the decision-making on moose hunting periods.

The hunters were satisfied with the anticipated moose hunting. There were many opinions about the size of moose calf's hunted in September also as the taste of male moose's. Increase period wanted to get shorter and the hunting period wanted to continue to December. The hunter's want's the decision-making closer the hunter, to the local level.

When taking note of the circumstance's in terrain at Kittilä and Rovaniemi areas, could the anticipated moose hunting area expand to concern Lapland's province. The circumstances are nearly the same throughout the province. Also the reindeer herding works should not to be disturbed. It would be safer to all who goes at the woods to wear safety clothing. It would be wise to consider should the hunting continue on to September, because the day length is getting shorted considerably.

Also it would be wise to continue the research. It should not to change the hunting periods before getting the research-results from RKTL. That because we don't want to disturb our healthy moose position.

Key words: moose hunting, huntingperiods, moose, hunters

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	1
2 HIRVEN ELINTAVAT JA HIRVIKANNAN SÄÄTELY	3
2.1 HIRVEN RAVINTO JA ELINPIIRIKÄYTTÄYTYMINEN	3
2.1.1 Hirven kiima-aika.....	4
2.2 HIRVIVAHINGOT.....	4
2.3 HIRVIKANTA	4
2.3.1 Hirvikannan säätely	5
2.3.2 Hirvikannan seuranta ja tutkimus	5
2.5 HIRVENMETSÄSTYS	6
2.5.1 Hirvenmetsästystavat.....	7
2.5.2 Hirvenmetsästyksen osallistuminen	7
2.5.3 Hirvenmetsästysaika	8
2.5.4 Hirvenmetsästys Ruotsin Norrbottenissa	9
2.5.5 Hirvenmetsästyksen olosuhteet Lapissa	10
2.6 OLOSUHTEIDEN VAIKUTUS HIRVENMETSÄSTYKSEN ONNISTUMISEEN	11
3 TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄ	13
3.1 TUTKIMUS.....	13
3.2 AINEISTO JA SEN KÄSITTELY	14
4 TULOKSET	16
4.1 VASTAAJIEN TAUSTA JA HIRVENMETSÄSTYSKOKEMUS	16
4.2 SYKSYN 2010 HIRVENMETSÄSTYS	17
4.3 HIRVENLIHAN LAATU	20
4.4 PÄÄTÖKSENTEKO HIRVENMETSÄSTYKSESSÄ	22
4.5 RIISTAN- JA KALATALOUDEN TUTKIMUSLAITOKSEN TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMINEN.....	24
4.5 SANA ON VAPAA –OSION TULOKSIA	26
5 TULOSTEN TARKASTELU	32
5.1 HIRVENMETSÄSTYKSEN AIKAISTAMISTA PIDETTIIN ONNISTUNEENA	32
5.2 MAUKASTA LIHAA ENNEN KIIMA-AIKAA.....	33
5.3 PÄÄTÖKSENTEKO LÄHEMMÄKSI METSÄSTÄJÄKUNTAA	34
5.3 HIRVIKANTOJEN TUTKIMUSTA ARVOSTETAAN.....	34
5.4 HIRVENMETSÄSTÄJIEN OMAT KOMMENTIT TÄYDENSIVÄT KYSELYÄ	35
JOHTOPÄÄTÖKSET	36
LÄHTEET	39

LIITTEET

KUVIO JA TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Vuosina 2006 – 2010 myönnetyt kaatoluvat aikaistamisen piirissä olleiden riistanhoitoyhdistysten alueilla ja vertailun vuoksi Kittilän ja Rovaniemen riistanhoitoyhdistysten alueilla. (Lapin riistanhoitopiiri 2011).	5
Taulukko 2. Hirvenmetsästyslupien käyttöaste (%) riistanhoitoyhdistyksittäin v. 2006 – 2010 (Lapin riistanhoitopiiri 2011).....	5
Kuvio 1. Keskimääräiset lumipeitteen syvyydet (cm) kuukausittain vuosilta 2000 – 2010.....	10
Taulukko 3. Kaamoksen alkamis- ja päättymisajankohdat talvella 2010, sekä sen kesto	11
Kuvio 2. Vastaajien hirvenmetsästyskokemus vuosina.....	15
Kuvio 3. Syksyllä 2010 hirvenmetsästykseen käytetyt päivät syys- ja marraskuussa.....	16
Kuvio 4. Mielipiteiden jakautuminen koskien syksyn 2010 hirvenmetsästystä.....	17
Kuvio 5. Hirvenmetsästäjien mielipiteitä hirvenlihan laadusta.....	20
Kuvio 6. Hirvenmetsästäjien mielipiteiden jakautuminen päätöksenteosta hirvenmetsästyksessä.....	24
Kuvio 7. Hirvenmetsästäjien mielipiteiden jakautuminen riistan ja kalantutkimuslaitoksen tutkimukseen osallistumisesta.....	26
Kuvio 8. Sana on vapaa osion aiheita ja kirjoitusten määriä.....	27

KIITOKSET

Kiitän opinnäytetyöni ohjaajaa Jussi Soppelaa ohjauksesta ja kannustuksesta. Haluan kiittää Kari Mikkolaa, joka antoi käyttööni JMP7 tilasto-ohjelman sekä auttoi minua myös indeksikartan teossa. Kiitän myös Urpo Kainulaista Lapin riistanhoitopiiristä. Hän otti työn ohjaukseen, vaikka kädet olivat jo ennestään täynnä ohjattavia opinnäytetöitä, eikä heillä ollut mahdollisuutta osallistua jakamaan työstä aiheutuvia kuluja kanssani.

Kiitän Kittilän riistanhoitoyhdistyksen hallitusta sekä Kittilän eteläinen metsästysyhdistys ry:tä saamistani sadan euron tuista työlleni. Tukea vastaan tulen antamaan lyhyen luennon työn tuloksista, johon olen saanut luvan Teuvo Eskolalta.

Suurimmat kiitokset kuuluvat aviomiehelleni Pekalle, sekä lapsilleni Annikalle, Janikalle ja Topiakselle, jotka ovat osoittaneet joustavuutta ja tukeneet minua joka hetkenä työstäessäni opinnäytetyötäni.

1 JOHDANTO

Hirvenmetsästystä on jo pitkään toivottu aikaistettavan Lapin läänissä, etenkin pohjoisimmissa kunnissa. Vuoteen 2010 asti hirvenmetsästysaika on ollut koko maassa syyskuun viimeisestä lauantaista joulukuun loppuun. Hirvenmetsästysaika on ollut tarpeettoman myöhäinen erityisesti niinä vuosina, jolloin talvi tulee aikaisin. Tällöin metsästäjien liikkuminen paksussa lumessa vaikeutuu ja loppuvuotta kohti vaikeutuvat valo-olosuhteet ja nämä tekijät on koettu turvallisuutta uhkaaviksi tekijöiksi. Hirvenmetsästys on myös saattanut lisäksi häiritä samalla alueella tehtäviä poronhoitotöitä, jotka yleensä käynnistyvät lokakuussa.

Niin metsästäjät kuin riistanhoitoyhdistykset ja Lapin riistanhoitopiiri ovat ajaneet asiaa vuosien ajan. Valtioneuvosto hyväksyi metsästysasetuksen muutoksen 18.8.2010, jolla Enontekiön, Inarin, Muonion ja Utsjoen riistanhoitoyhdistysten alueella (Kartta; Liite 1) hirvenmetsästysaika on kolmen vuoden ajan kokeiluluonteisesti 1. – 20.9. ja 11.10. – 30.11. Kokeilu aloitettiin, koska pyyntiaika on koettu liian myöhäiseksi pohjoisimmassa Suomessa, jossa talvi tulee aikaisin, päivä lyhenee nopeasti ja lunta on yleensä runsaasti. Pyynti on lisäksi osunut pahasti päällekkäin alueella tehtävien poronhoitotöiden kanssa. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos tutkii kokeilun ajalta saamiensa näytteiden perusteella aikaistetun hirvenmetsästyksen mahdollisia vaikutuksia hirvikantaan. Tätä varten metsästäjät osallistuvat näytteiden ottoon, jotka toimitetaan Riistan- ja kalatalouden tutkimuslaitokseen.

Opinnäytetyöni ensisijaiseksi tavoitteeksi asetettiin selvittää aikaistamisen kokemuksia ja onnistumista kyselytutkimuksen avulla. Tutkimuksen tavoitteena on saada esille mm. metsästäjien kokemuksia olosuhteista maastossa, mielipiteitä lihan laadusta, halukkuudesta osallistua riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tarvitsemien näytteiden keruuseen sekä mielipiteitä siitä, minkä tahon tulisi jatkossa päättää hirvenmetsästysajoista ja mitä aluetta aikaistaminen tulisi metsästäjien mielestä koskea. Pohjois-Suomen hirvenmetsästysolosuhteita valaistaan lukijalle lumensyvyys- ja päivänpituustietojen avulla niin kokeilu- kuin vertailukuntien alueilla, jotka tilattiin Ilmatieteenlaitoksesta. Näiden tietojen avulla pyritään selvittämään

sitä, olisiko hirvenmetsästyksen aikaistaminen perusteltua mahdollisesti laajemmalla alueella sekä antamaan käsitys siitä, minkälaiset olosuhteet maastossa vallitsevat hirvenmetsästysaikana.

2 HIRVEN ELINTAVAT JA HIRVIKANNAN SÄÄTELY

2.1 Hirven ravinto ja elinpiirikäyttäytyminen

Hirvi (*Alces alces*) on suurin maassamme elävä nisäkäs, joka on tyypillinen pohjoisen havumetsävyöhykkeen laji, joka on sopeutunut voimakkaisiin vuodenaajan vaihtuviin olosuhteisiin ruuansulatustaan myöten (Malinen - Väänänen 2002, 21). Aikuisen hirven ravinto koostuu valtaosin lehdeksistä, havu-, silmu- ja oksankärkiaineuksista sekä kesällä ruohovartisista kasveista aina vesikasvien juuriin. Erityisesti hirven sopeutumista pohjoisten alueiden niukkatuottoiseen luontoon kuvastaa se, että hirven ruokavalioon kuuluvat lähes kaikki maamme kasvit. (Tapiola 1988, 113). Hirven elinympäristön valintaan vaikuttavat mieluisten kasvien löytyminen hyviltä ruokailupaikoilta (Lääperi 1996, 11), jolloin vuodenaikojen vaihtelu leimaa hirvien ravintokasvien käyttöä (Heikkilä - Lääperi 2007, 6). Niillä on yleensä yhdestä kolmeen erillistä elinympäristöä, joissa ne asuvat suhteellisen kiinteästi ja joiden välillä ne vaeltavat pääasiassa keväisin ja syksyisin. Keväällä vaelluksen laukaisee lumipeitteen väheneminen, pälvipaikkojen lisääntyminen sekä päivän pituus ja lämpötila. Etenkin ilmasto-oloilla ja ravinnon saatavuudella on suuri merkitys hirven elinpiirien valinnoissa. (Lääperi 1996, 8 - 11). Hirvi sopeutuu kuitenkin hyvin mitä erilaisimpiin metsiin, kunhan perustarpeet ravinnon saannissa ovat kunnossa. Laajat rauhalliset erämaat, joilla hakkuutoiminta ja metsän uudistaminen on jatkuvaa, ovat perinteisesti hyviä hirvialueita. Ne ovat useimmiten myös monipuolisia, jolloin pitkiä vaelluksia kesä- ja talvilaidunten välillä juurikaan tarvita. (Heikkilä 1999, 23).

Syksyn tullen, kun ruohovartiset kasvit lakastuvat ja pensaat sekä varvut hautautuvat lumen alle, on hirvellä edessään niukkuuden aika, jota usein vietetään suurinakin laumoina talvehtimisalueilla (Hämäläinen ym. 2003, 149). Hirvien elinympäristö on talvella noin 0,5-12,5 neliökilometrin suuruinen. Talvella hirven pääravintona ovat männyn latvojen ja oksien viimeiset neulasosat, jolloin hirvet valitsevat usein talvehtimisalueekseen paikan, jossa on mäntyvaltaisia taimikoita, ja näissä ne viettävät yleensä koko talven. (Lääperi 1996, 9).

2.1.1 Hirven kiima-aika

Hirvi tulee sukukypsäksi noin puolentoista vuoden iässä, mikä ei automaattisesti tarkoita lisääntymistä. Loppukesän lyhenevä päivä käynnistää hirven kiiman, jolloin kiimahuippu osuu syyskuun loppupuolelta lokakuun alkupuoleen. (Malinen 2006, 56 - 59). Hirvilehmän kiima ja astumishalukkuus kestää vain noin vuorokauden. Jos ei se tällöin tule kantavaksi, kiima uusiutuu noin neljän viikon kuluttua (Tapiola 1988, 118 - 119).

Kiiman lähestyessä hirvien käyttäytyminen muuttuu. Sonnit hakeutuvat kiimaan tulossa olevien lehmien seuraan ja käyvät ottelun paremmuudestaan. Yleensä tämä selviää pelkästään jälkien, sarvien, äänien, eleiden ja ruumiinrakenteen perusteella. Toisinaan urokset joutuvat puskuotteluun, jota seuraa lyhyt takaa-ajo. Sonnit ovat liikekannalla koko kiima-ajan, vaikkakin pysyttelevät yleensä omalla muutaman kilomerin laajuisella elinpiirillään. (Tapiola 1988, 118).

2.2 Hirvivahingot

Metsänomistajille korvataan hirven aiheuttamia tuhoja. Vuonna 2009 korvattiin koko maassa hirvien aiheuttamia metsätuhoja ennätyselliset 5,3 miljoonaa euroa. Koko maassa korvatuista tuhoista Lapin osuus on ollut noin viidennes, jolloin hirvituhojen määrä Lapissa on ollut kolmin – nelinkertainen muuhun maahan nähden. Metsäntutkimuslaitos kerää metsäkeskuksien toimittamia hirvituhotietoja paikkatietokannaksi. Tuhotiedoista tehtyjä karttoja voidaan käyttää hyväksi hirveen ja hirvenmetsästyksen kohdistuvassa päätöksenteossa. Ongelmana tässä on kuitenkin se, että korvauksia ei makseta kuin yksityisille metsänomistajille, jolloin valtion maiden tilannetta hirvien määrän suhteen ei tunneta. Etenkin Lapissa suuri osa maista on metsähallituksen ja muiden ei-yksityisten omistuksessa tai hallinnassa, eivätkä ne näy tuhotiedoissa. (Nikula 2011, 6).

2.3 Hirvikanta

Maa- ja metsätalousministeriön tehtävänä on laatia vuosittain valtakunnallisesti alueelliset hirvikannan tiheystavoitteet. Tavoitteilla pyritään ohjaamaan riistanhoitoyhdistyksiä arvioimaan mikä olisi paras hirvitiheys kullekin alueelle. Maa- ja metsätalousministeriön tavoitekanta on 2 – 4 hirveä

tuhannelle hehtaarille, Keski- ja Pohjois-Lapissa vähintään 0,5 ja enintään 3 hirveä tuhannelle hehtaarille. (Malinen 2006, 97).

2.3.1 Hirvikannan säätely

Hirvikantaa säädellään metsästyksellä; jos kantaa halutaan kasvattaa, rajoitetaan metsästystä. Jos kantaa taas halutaan leikata, se onnistuu metsästyksellä. (Malinen 2006, 94). Metsänomistajan näkökulmasta hirvi voi näyttää pelkästään tuhoeläimeltä, mutta koska hirvi kuuluu luontoon ja luontaiseen lajistoomme, sitä ei pidä hävittää, vaan hirvikantoja tulee hoitaa suunnitelmallisesti. (Lääperi 1996, 4, 28).

Taulukko 1. Vuosina 2006 – 2010 myönnetyt kaatoluvat aikaistamisen piirissä olleiden riistanhoitoyhdistysten alueilla ja vertailun vuoksi Kittilän ja Rovaniemen riistanhoitoyhdistysten alueilla. (Lapin riistanhoitopiiri 2011).

KUNTA	2006	2007	2008	2009	2010
Enontekiö	108.0	103.0	107.0	101.0	107.0
Inari	121.0	136.0	142.0	131.5	161.0
Muonio	72.0	70.0	86.0	90.0	110.0
Utsjoki	102.0	131.5	106.0	111.0	112.5
Kittilä	511.5	442.5	462.5	635.0	649.5
Rovaniemi	2487.5	1409.0	1141.0	1154.5	1763.0

Taulukko 2. Hirvenmetsästyslupien käyttöaste (%) riistanhoitoyhdistyksittäin vuosina 2006 – 2010 (Lapin riistanhoitopiiri 2011).

KUNTA	2006	2007	2008	2009	2010
Enontekiö	81.5	81.1	68.7	72.3	77.1
Inari	95.0	93.8	93.3	91.6	84.2
Muonio	100.0	100.0	95.9	100.0	98.2
Utsjoki	78.4	71.9	88.2	91.4	85.8
Kittilä	91.6	89.5	93.8	87.7	94.3
Rovaniemi	82.9	88.4	93.1	92.6	88.0

2.3.2 Hirvikannan seuranta ja tutkimus

Hirvikannan kokoa säädellään hyvin organisoidulla metsästyksellä. Riistan- ja kalatalouden tutkimuslaitos (RKTL) tutkii ja arvioi hirvikantoja. Tämä edellyttää tarkkaa tietoa hirvikannan koosta ja rakenteesta. Vuosittain yli 5000 hirvenmetsästysseuruetta täyttää ja palauttaa ns. hirvihavaintokortin. Korteista saadaan tietoa aikuiskannasta ja vastatuotosta. Nämä tiedot ovat

ensiarvoisen tärkeitä arvioitaessa metsästyksen vaikutusta hirvikantaan ja suunniteltaessa pyyntilupamääriä. Havaintokortin rinnalle RKTL on kehittänyt lentolaskentamenetelmän, jossa linjoittain helikopterilla tai pienkoneella lennettäessä lasketaan hirvet ilmasta käsin. Tämä toteutetaan helmi- ja maaliskuussa lumiolosuhteiden ollessa otolliset. (Pusenius 2010).

RKTL kerää hirvistä tietoja hirvien liikkumisesta ja elinympäristöistä satelliittiseurannan avulla. Lapin läänin eteläosissa on myös pannoitettu hirviä tätä tutkimusta varten. Tietoja hyödynnetään hirvikannan hoidossa, metsätuhojen ja hirvikolareiden ehkäisyssä. (Timonen 2010).

RKTL tutkii aikaistetun hirvenmetsästyksen vaikutuksia vv. 2010 – 2012. Tutkimusta varten metsästäjät irrottavat kaadetuista hirvistä oikeanpuoleisen leukaluun ja kiinnittävät leukanäytteeseen tunnistemerkin sekä täyttävät hirveä koskevat tiedot kaavakkeelle. Riistanhoitoyhdistykset toimittavat näytteet RKTL:lle. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää hirvenmetsästysajankohdan muutoksen vaikutuksia hirvikantaan. Näitä tuloksia on tarkoitus käyttää lähivuosina laadittavaan uuteen hirvenmetsästysstrategiaan. (Nygren 2010).

2.5 Hirvenmetsästys

Hirvi on suurin riistaeläimemme, joka on metsästyksellisesti ja taloudellisesti riistaeläimistämme arvokkain. Hirvenmetsästys on mahdollista riistanhoitopiirin myöntämällä pyyntiluvalla, jonka edellytyksenä on yhtenäinen, hirvenmetsästykseen soveltuva vähintään 1000 hehtaarin kokoinen alue. Yhdellä pyyntiluvalla saa kaataa yhden aikuisen hirven tai vaihtoehtoisesti kaksi hirvenvasaa. Jos riistanhoitopiiri katsoo hirvikannan hoidon kannalta tarpeelliseksi, voi se asettaa lupaan sekä hirvien sukupuolta että ikää koskevia rajoituksia. Hakemus jätetään siihen riistanhoitoyhdistykseen, jonka alueeseen haettu metsästysalue kuuluu huhtikuun 30. päivään mennessä. Hakijana voi olla yksityishenkilö tai seurue. (Tapiola 1988, 249). Lisäksi hakijalla on oltava oikeus haettujen hirvilupien metsästämiseen alueelle, jolle lupa haetaan. Oikeus voi perustua kuntalaisen oikeuteen metsästää valtion mailla, omistukseen, metsästysvuokrasopimukseen tai metsästyslupaan. (Lapin riistanhoitopiiri 2002).

2.5.1 Hirvenmetsästystavat

Hirveä metsästetään monin eri tavoin. Aiemmin yleisin metsästysmuoto, ajometsästys, on yhä suosittu, vaikkakin pysäyttävän koiran käyttö on viime vuosina lisääntynyt. Ajometsästyksessä osa metsästysseurueen jäsenistä toimii ajomiehinä ja osa ampujina. Ajomiehien tehtävä on karkottaa hirvet maastosta passipaikoilla odottavien ampujien aseiden ulottuville. Onnistunut ajometsästys vaatii hyviä valmisteluja ja metsästyksen taitavaa ohjaamista. (Malinen 2006, 207). Koiralla metsästäessä koira etsii maastosta hirvet ja haukkumisellaan pitää hirvet paikoillaan ja samalla ilmaisee metsästäjälle hirven olinpaikan, jolloin metsästäjä voi varovasti lähestyen päästä ampumaetäisyydelle. Joskus koira voi myös karkottaa hirvet liikkeelle, jolloin hirvet saattavat kulkeutua passimiesten ampumaetäisyydelle. (Malinen 2006, 199, 203). Hirviä metsästetään myös naakimalla, väijymällä ja kyttämällä. Tällöin metsästäjän on tiedettävä missä hirvi liikkuu eri vuorokauden aikoina, jolloin hän äänettömästi ja varovasti lähestymällä tai odottamalla pääsee ampumatilanteeseen. (Malinen 2006, 215-216). Hirven äänihoukuttelulla tarkoitetaan sitä, että hirven ääniä matkimalla saadaan hirvi kiinnostumaan ja tulemaan houkuttelijan ampumaetäisyydelle. Houkuttelu on taitolaji, jota 1900-luvun puolivälissä käytettiin varsin yleisesti hirvenmetsästyksessä. 2000-luvun alussa tämä unohdettu taito on jälleen alkanut saavuttaa suosiotaan. Se on yksinäistä ja kärsivällistä puuhaa, joka onnistuu ympäri vuoden, joskin hirven kiima-aikana on helpompaa. Hirven äänihoukuttelu metsästysmuotona on suosituin Pohjois-Suomessa. (Malinen 2006, 223).

2.5.2 Hirvenmetsästyksen osallistuminen

Hirvenmetsästys on taloudellisesti merkittävä metsästyksen kohde ja sen metsästys tapahtuu erityisen huolellisesti. Hirvenmetsästysluvan saaja nimeää hirvenmetsästyksen johtajan (Mkj 2003, 248 - 249), jonka tehtävänä on suunnitella turvallinen metsästys ja antaa metsästyksen osallistuville tarvittavat määräykset turvallisuustoimenpiteistä. Hirvenmetsästyksenjohtaja valvoo, ettei metsästyksen osallistujia henkilöitä, joilla ei ole siihen oikeutta (Mkj 2003, 118), sekä nimeää varajohtajan, joita voi olla useita. Varajohtaja toimii hirvenmetsästyksenjohtajana varsinaisen johtajan ollessa siihen estynyt. (Malinen 2006, 209).

Vuonna 2010 osallistui Suomessa hirvenmetsästyksen arviolta hieman yli sata tuhatta henkilöä (Svensberg 2010). Jokaisen hirvenmetsästyksen osallistuvan on käytettävä hirvenmetsästyksessä punaista tai oranssinpunaista päähinettä sekä liiviä, takkia tai vastaavaa. Ampujana hirvenmetsästyksen osallistuvalla vaaditaan suoritettu ampumakoe, joka uusitaan vähintään kolmen vuoden välein. Lisäksi ampujalla on oltava lupa tai rinnakkaislupa hirvenmetsästyksen soveltuvaan aseeseen. Soveltuva ase on rihlattu ja hirvenmetsästyksen käytettävä patruuna on oltava puolivaippaluoti, jonka painon on oltava vähintään 9 grammaa ja osumaenergian mitattuna 100 metrin päässä piipun suusta vähintään 2700 joulea. (Mkj 2003, 249).

Suomalainen hirvenmetsästäjä on usein jo 50-vuotias mieshenkilö, joka on harrastanut hirvenmetsästystä yli 20 vuotta. Hirvenmetsästyksen käytetään runsaasti aikaa ja rahaa. Hirvenmetsästyksen kokonaiskustannukset kaikkien vuonna 2002 harjoittaneiden kohdalla oli keskimäärin 436 euroa, ne metsästäjät, joilla oli käytössään hirvikoira, nousivat kustannukset 712 euroon. Aikaa hirvenmetsästyksen käyttöön vuonna 2002 keskimäärin 15,5 päivää metsästäjää kohden. (Petäjistö ym. 2004, 15 - 16).

2.5.3 Hirvenmetsästysaika

1970-luvulta alkaen Maa- ja metsätalousministeriö (MMM) ohjasi kokonaisvaltaisesti ja keskitetysti hirvikannan säätelyä, mukaan lukien metsästysaikojen säätelyä, määritteli kulloisetkin tavoitteet ja myös valvoi niiden toteutumista muita vastuutahoja sekä sidosryhmiä kuultuaan. 1990-luvun alkupuoliskolta lähtien ministeriön aikaisemmin varsin määrätietoisella otteella toteuttama hirvikannan säätelyn ohjaus ja valvonta muuttui väljäksi riistanhoitopiirien ja tutkimuslaitoksen tulosohtaukseksi. Riistanhoitopiirien tehtävät laajenivat lupaviranomaistehtävillä, joista aiemmin olivat huolehtineet lääninhallitukset, jotka kuitenkin käytännössä myönsivät luvat jokseenkin poikkeuksetta riistanhoitopiirien antamien lausuntojen pohjalta. Riistanhoitopiirien ja alaistensa riistanhoitoyhdistysten tehtäväksi tuli hyvin kokonaisvaltaisesti vastata hirvikannan säätelyä; seurata kannan kulloistakin tilaa alueillaan, laatia verotussuunnitelmat, myöntää kaatoluvat, toteuttaa hirvikannan verotus sekä avustaa hirvitutkimusta tietojenkeruussa. (Nygrén 2009, 33).

Vuodesta 1993 lähtien hirvenmetsästysaika oli syyskuun viimeisestä lauantaista aina joulukuun puoliväliin saakka (Malinen 2006, 25). Vuonna 2007 hirvenmetsästystä koskevaa asetusta muutettiin niin, että metsästysaika jatkuu joulukuun loppuun (MMM, 2007).

18.8.2010 valtioneuvoston päätös metsästysasetuksen muutoksesta mahdollisti hirvenmetsästyksen aikaistamisen kokeiluluontoisesti kolmeksi vuodeksi Ylä-Lapissa. Täten Enontekiöllä, Inarissa, Muoniossa ja Utsjoella aloitetaan vuosina 2010 - 2012 hirvenmetsästys syyskuun alussa, jatkuen marraskuun loppuun. Syys- lokakuun vaihteeseen ajoittuvan hirvien kiimahuipun vuoksi hirvi rauhoitettiin kolmeksi viikoksi eli 21.9. - 10.10 väliseksi ajaksi. (Nygren, 2010). Kokeilulla pohjoisimman Suomen hirvenmetsästys mukailee naapurimaiden Ruotsin ja Norjan pohjoisimpien alueiden hirvenmetsästysaikoja (Pieski 2010, 14).

2.5.4 Hirvenmetsästys Ruotsin Norrbottenissa

Ruotsin Norrbottenin lääni sijaitsee Suomeen nähden etelä-pohjoissuunnassa suunnilleen Oulun korkeudelta käsivarren Kilpisjärven pohjoispuolelle saakka.

Hirvenmetsästys alkaa Ruotsissa koko maassa syyskuun kuudes päivä, pohjoisemmassa jopa syyskuun ensimmäinen päivä. Metsästysaika vaihtelee pohjois-eteläsuunnassa sekä sen mukaan miten verotustarvetta vuosittain on, sekä lisäksi vaihdellen niin, että pohjoisimmilla alueilla hirvenmetsästys alkaa usein muutamaa päivää aiemmin kuin kunnan eteläosissa. Myös päättymisajankohta vaihtelee. Metsästysaikoja vahvistaessaan paikallinen Lääninhallitus (Länsstyrelsen) kuulee paikallisia metsästysorganisaatioita. Vuonna 2010 olivat Norrbottenin läänin hirvenmetsästysajat ajoittuneet seuraavasti; Kiirunan kunta 6.9. – 26.9. (yhteensä 26 päivää), Jällivaaran, Jokkmokkin ja Arjepolagin kunnissa 6.9. – 26.9. jatkuen kiima-rauhoituksen jälkeen 8.10. – 30.10. (yhteensä 44 päivää) sekä muut kunnat 6.9. – 26.9. jatkuen kiima-rauhoituksen jälkeen 8.10. – 28.11. (yhteensä 72 päivää). (Gustavsson - Nilson, 2010).

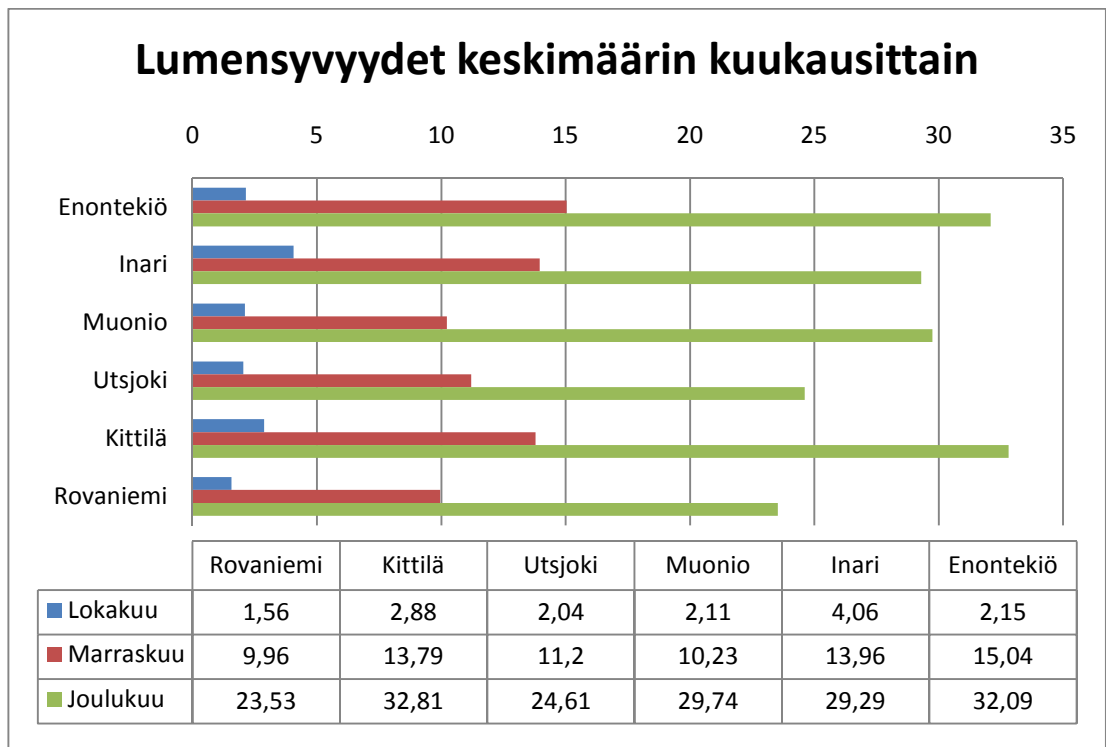
Metsästysaikoja säädettäessä on Ruotsissa huomioitu muun muassa alueen lumipeitteen paksuus ja maasto-olosuhteet. Lisäksi poronhoitoalueella on huomioitu poronhoitotöiden ajoittuminen maastoon, joka sattuu samaan

aikaan hirven kiiman kanssa. Tuolloin Norrbottenin läänissä on niin sanottu kiima-ajan rauhoitus. Lisäksi vassojen ja urosten verotuksesta ennen kiimaurhoitusta päätetään vuosittain. Ruotsissa metsäkanalintujen metsästyksen aloitus on myös useina vuosina ajoitettu niin, että se alkaa hirven kiimaurhoituksen aikoihin, jolloin myös hirvenmetsästystä harrastavilla on mahdollisuus osallistua metsäkanalintujahtiin. (Gustavsson & Nilson, 2010).

2.5.5 Hirvenmetsästyksen olosuhteet Lapissa

Lapin lääniin pysyvä lumipeite sataa keskimäärin 27.10. Syyskuussa puolestaan saattaa sataa lunta useinkin, mutta se on harvemmin pysyvä (Ilmatieteenlaitos).

Kuvio 1. Keskimääräiset lumipeitteen syvyydet (cm) kuukausittain vuosilta 2000 – 2010 (Ilmatieteenlaitos).

Lapin lääniin talvi tulee aikaisin ja lunta on yleensä runsaasti, mikä hankaloittaa maastossa liikkumista ja hirvenmetsästystä (Nygren 2010). Esimerkiksi Enontekiön, Kittilän ja Muonion alueella lumipeitteen paksuus on saattanut olla joulukuussa enimmillään jopa yli 50cm. Vuonna 2010 lokakuun puolivälissä oli Rovaniemen pohjoisosista pohjoiseen lunta keskimäärin kymmenen senttimetriä, paikoin jopa 25cm. (Ilmatieteenlaitos).

Kaamokseksi kutsutaan ajanjaksoa, jolloin aurinko ei nouse horisontin yläpuolelle. Kuta pohjoisempaan ollaan, sitä pitempikestoinen kaamos on ja päivän aikana on ainoastaan hetkellisesti hämärää (Ilmatieteenlaitos).

Taulukko 3. Kaamoksen alkamis- ja päättymisajankohdat talvella 2010 - 2011, sekä sen kesto vuorokausina (Ilmatieteenlaitos).

KUNTA	KAAMOS ALKAA	KAAMOS PÄÄTTY	KAAMOKSEN KESTO, VRK
Enontekiö	6.12.2010	7.1.2011	32
Inari	2.12.2010	11.1.2011	40
Muonio	9.12.2010	4.1.2011	26
Utsjoki	26.11.2010	16.1.2011	51
Kittilä	14.12.2010	30.12.2010	16
Rovaniemi			0

Termisellä talvella tarkoitetaan sitä, että vuorokauden keskilämpötila pysyy nollan asteen alapuolella. Lapin läänissä terminen talvi alkaa syyskuun lopun ja lokakuun puolivälin välisenä aikana tarkasteltaessa ajanjaksoa vv. 1971 - 2000. (Ilmatieteenlaitos). Kylmä lisää tapaturmariskiä ja lievään kehoon jäähtyminen heikentävät sekä älyllistä että fyysistä suorituskykyä. Lisäksi talvivaatetus lisää kuormitusta entisestään ja rasitus voi kasvaa kylmässä jopa 30 prosenttia. Kylmän elimistölle aiheuttavia haittoja alkaa ilmetä, kun ilman lämpötila laskee alle +10 celsiusastetta. Lisäksi tuuli ja vaatetukseen kehosta kertyvä kosteus voimistaa kylmän jäädyttävää vaikutusta. Kylmä vaikuttaa ihmiskehoon siten, että aineenvaihdunta kiihtyy ja energiaa kuluu tavallista enemmän, jolloin verenpaine kohoaa ja kilpirauhashormonin tuotanto pienenee. Jos henkilöllä todettu verenpainetauti liittyy sepelvaltimotautiin, voi pahimmassa tapauksessa olla seurauksena sydäninfarkti tai aivohalvaus. (Ikäheimo 2011).

2.6 Olosuhteiden vaikutus hirvenmetsästyksen onnistumiseen

Hirvenmetsästysolosuhteet muuttuvat talvisiksi yleensä lokakuun puolivälin aikoihin Lapissa. Viimeistäänkin joulukuun alussa lumipeite on koko läänin yllä, joissain kunnissa lumipeite voi olla jo useita kymmeniä senttimetrejä. 29.10.2010 oli lunta Kittilän Pokassa 35cm ja muualla Pohjois-Lapissa 10 – 20cm (Hanhivaara, 2010). Alkutilven lumi ei kannata hiihtäjää tai lumikengillä liikkujaa, jolloin maastossa eteneminen tuottaa vaikeuksia. Lumen

koostumus on siis toisen lainen verrattuna kevättalveen, kun aurinko lämmittää hangen pintaa ja muodostaa siihen kovan kuoren, joka kestää hiihtäjän painon. Yhtenä esimerkkinä jalan liikkumisen vaikeuksista voidaan todeta, että Kittilässä oli marraskuun alkupuolella lähes polveen ylettyvä lumipeite, joka oli satanut ennen maan jäätymistä. Tämä aiheutti sen, että kävellessä maastossa kengät pohjat vuoroin kastuivat ja vuoroin niihin tarttui lunta. Lopputuloksena oli yli kymmenen senttimetrin paksuiset, raskaat ja tiiviit lumipaakut kenkien pohjissa, jotka olivat paitsi vaaraksi liikkeessä, myös vaikeat irrottaa. Sama ilmiö tapahtui luonnollisesti hirvikoirille, jolloin koiran työskentelyhalukkuus ilmiselvästi laski. On myös muistettava, että hirven elinpiirit ovat erittäin vaikeasti tavoitettavissa maastoissa. Hirvet ovat suojaississa, tiheissä, lehtipuuvaltaisissa nuorissa metsissä, jotka usein ovat lisäksi ojitettuja alueita. Sanomalehti Lapin kansan haastatteleman Enontekiöläisen hirvenmetsästäjän Harry Nilimaan mukaan kahlominen lumisessa kaamosmetsässä lisää huomattavasti onnettomuusriskiä sekä aiheuttaa kaikenlaista lisävaivaa ja kustannuksia (Sallinen 2010).

Pakkasesta koituu omat ongelmansa esimerkiksi aseiden toimivuudelle. Jos aseessa on puhdistuksen ja öljyäamisen jälkeen jäänyt rasvaa, se kovettuu pakkasessa ja aseiden toimintakunto heikkenee. Näistä häiriöistä puolestaan voi aiheutua vaara-tilanteita käsiteltäessä järeäkaliiberisia aseita. Lisäksi pakkasessa vaikeuttaa myös lämpimänä pysymistä passimiehille, joka sekin voidaan nähdä vaaratekijänä aseiden käsittelyssä, kun ääreisverenkierto heikkenee ja esimerkiksi sormien toimivuus ja tunto eivät ole normaalilla tasolla.

Hirvenmetsästys on aikaa vievää ja metsästyspäivä on yleensä pitkä, kestäen aamuhämyistä iltahämyihin. Kaamoksen lähestyessä käy usein niin, että päivä ikään kuin loppuu kesken. Esimerkiksi niin, että juuri kun koira tai ajomiehet ovat löytäneet hirvet, tulee niin hämärä, että ampuminen sellaisessa valaistuksessa voi aiheuttaa vaara-tilanteita. Voidaan siis yleisesti todeta, että hirvenmetsästyksen onnistumiseen vaikuttavia tekijöitä on useita. Jos lumipeitteen paksuus, päivän pituus ja ilman lämpötila ovat kohtuulliset, päästään onnistuneeseen lopputulokseen ja vältetään vaaratilanteet.

3 TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄ

3.1 Tutkimus

Otin itse yhteyttä elokuun lopulla 2010 Lapin riistanhoitopiirin riistanhoidonneuvoja Urpo Kainulaiseen ja ehdotin aiheitani tutkia aikaistetun hirvenmetsästyksen onnistumista ja metsästäjien siitä saamia kokemuksia. Hän kiinnostui asiasta, totesi sen olevan mielenkiintoinen ja ajankohtainen sekä lupasi ohjausta ja tietojen luovutusta opinnäytetyötäni varten. Itselleni aihe oli hyvin mieluisa mm. oman harrastuneisuuden ansiosta.

Opinnäytetyö toteutettiin kyselytutkimuksella. Kyselylomakkeen laadinta aloitettiin marraskuussa 2010 ja siitä pyrittiin saamaan selkeä ja helposti vastattava. Lisäksi siinä piti tulla esille asetettujen tavoitteiden mukaiset seikat. Kyselyt postitettiin joulukuun 2010 alussa ja vastausaikaa annettiin kolme viikkoa siitä lukien kun kysely oli saavuttanut vastaajan. Vastauksien analysointi aloitettiin tammikuussa. Otanta perustui kokeilualueen vuonna 2010 hirvenmetsästyksen johtajiksi merkityille henkilöille ja riistanhoitoyhdistysten toiminnanohjaajille postitettuun kyselyyn. Yhteystiedot hirvenmetsästyksen johtajista saatiin kyseisten kuntien riistanhoitoyhdistysten toiminnanohjaajilta. Vastausprosentti oli 68,5, joka kertoo siitä, että asia kiinnostaa hirvenmetsästäjiä ja he kokivat vastaamisen kyselyyn tärkeänä.

Lapin läänissä hirvenmetsästys tapahtuu paitsi metsästysseuroissa, mutta usein myös pienissä seurueissa, joissa on metsästäjiä keskimäärin kahdesta viiteen henkilöä. Täten kyselyyn valittua joukkoa voidaan pitää edustavana otoksena. Kyselyitä lähetettiin kaikkiaan 250 kappaletta, joista Enontekiön riistanhoitoyhdistyksen alueelle 43 kappaletta, Inarin riistanhoitoyhdistyksen alueelle 141 kappaletta, Muonion riistanhoitoyhdistyksen alueelle 23 kappaletta ja Utsjoen riistanhoitoyhdistyksen alueelle 43 kappaletta.

Kyselylomaketta (Liite 1) muokattiin ja valmisteltiin yhteistyössä Lapin riistanhoitopiirin riistanhoidonneuvoja Urpo Kainulaisen sekä ohjaavan opettajan Jussi Soppelan kanssa. Tavoitteena oli saada kyselystä selkeälukuinen, helposti vastattava ja nopeasti täytettävä. Lisäksi pyrittiin kysymysten ja väittämien asettelussa siihen, että niistä saadut tulokset eivät olisi tulkinnanvaraisia ja että niistä löytyisi vastaus kysytyihin sekä

mielenkiinnon kohteena oleviin seikkoihin, jolloin kyselyn tulokset täyttäisivät sille asetetut tavoitteet. Vastaajien asenteiden selvittämiseksi kysely jaettiin kuuteen eri osaan, joissa esitettiin aihepiireihin liittyviä väittämäsarjoja. Edellä mainitut mittaukset, eli tässä tapauksessa väittämät, toteutettiin käyttämällä 5-portaista Likert -asteikkoa. Vastausvaihtoehdot olivat: 1 = täysin eri mieltä, 2 = jokseenkin eri mieltä, 3 = jokseenkin samaa mieltä, 4 = täysin samaa mieltä ja 5 = en osaa sanoa. Ensimmäisessä väittämäsarjassa kysyttiin syksyn 2010 hirvenmetsästyksestä, toisessa hirvenlihan laadusta, kolmannessa päätöksenteosta hirvenmetsästyksessä ja hirvenmetsästysajankohdista, neljännessä mielipiteitä RKTL:n hirvitutkimuksesta. Nämä kysyttiin väittämien muodossa, joita esitettiin sekä puolesta että vastaan, jolloin tutkimuslomake pysyisi objektiivisena. Lisäksi kysyttiin vastaajan taustatietoja ja viimeisenä oli niin sanottu ”sana on vapaa” -osa, johon vastaajat saivat niin halutessaan kirjoittaa spontaanisti mielipiteitään tai lisätä sellaisia asioita, jotka vastaaja halusi tuoda esiin tässä yhteydessä. Kyselyn mukana postitettiin myös saatekirje, jonka tarkoituksena oli selventää vastaanottajalle kyselyn tarkoitus, antaa täyttöohjeet sekä yhteystiedot, jolloin vastaaja voisi ottaa yhteyttä, jos kyselyn täyttämässä on ongelmia (Liite 2).

Onnistumista tarkastellaan myös vertaamalla kaatoprosentteja aikaisempien vuosien kaatoprosentteihin ja näitä päätettiin verrata Kittilän ja Rovaniemen seudun riistanhoitoyhdistysten kaatoprosentteihin. Nämä kaksi kuntaa valittiin vertailuun, koska ne kattavat lähes koko lapin läänin pohjois-etelä suunnassa kokeilualan eteläpuolella. Tarvittavat kaatotilastot saatiin toimeksiantajalta.

3.2 Aineisto ja sen käsittely

Vastausajan päättymiseen mennessä vastauksia oli palautunut 151 kappaletta. Hieman ennen vastausajan päättymistä ja sen jälkeen saatiin useita puheluita vastaajilta, jotka ilmoittivat, että vastaukset tulevat myöhässä. Päätettiin, että aineistoon otetaan mukaan myös myöhästyneet vastaukset, joita tuli vastausajan päättymisen jälkeen kahden viikon aikana vielä 20 kappaletta. Näin ollen vastauksia saatiin kaikkiaan 171 kappaletta. Vastauksista kolme oli lähettänyt tyhjä kaavakkeet, koska heidän seurueella ei ollut vuonna 2010 myönnetty hirvenkaatolupaa, joten nämä vastauskaavakkeet hylättiin. Eli lopullinen käytettävissä oleva vastausten

määräksi saatiin 168. Tähän oltiin tyytyväisiä, sillä tavoitteena oli, että puolet kyselyistä palautuu. Hyvän vastausprosentin vuoksi voidaan tutkimustuloksia pitää luotettavina ja pohjoissuomalaisten hirvenmetsästäjien mielipiteitä kuvaavana. Lisäksi hyvä vastausprosentti kertoo siitä, että asia on tärkeä ja ajankohtainen hirvenmetsästäjille.

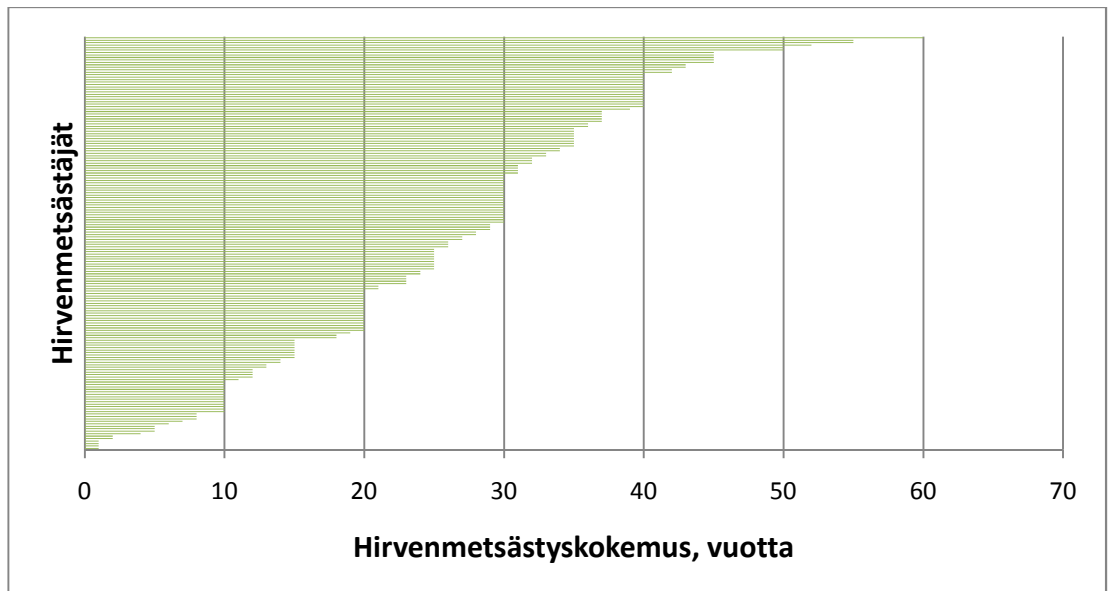
Aluksi aineisto syötettiin Excel -taulukkolaskentaohjelmaan, jossa se tehtiin taulukoiksi. Lopullinen käsittely tapahtui JMP7 -tilasto-ohjelman avulla, jonne valmiit Excel -taulukot syötettiin. JMP7 -ohjelman avulla suoritettiin tarvittavat ristiintaulukoinnit.

Ristiintaulukointi on menetelmä, jolla pystytään tutkimaan kahden muuttujan välistä riippuvuutta ja verrata muuttujien jakaumia eri ryhmissä. Lisäksi toisen muuttujan antamien arvojen avulla voidaan saada lisää informaatiota tai ennusteita siitä, mitä arvioita toinen muuttuja voisi saada. (Holopainen ym. 2004, 157).

4 TULOKSET

4.1 Vastaajien tausta ja hirvenmetsästyskokemus

Kyselyyn vastanneista oli naisia 5 (3%) ja miehiä 163 (97%). Vastaajien keski-ikä oli 53, joista vanhin oli iältään 76 ja nuorin 22 vuotta. Koulutustaustaltaan eniten, eli yhteensä 56, oli sekä ammattikoulun käyneitä (33%) että niitä, jotka olivat vailla ammatillista koulutusta (33%). Opistoasteen tutkinnon olivat suorittaneet 44 (26%) vastaajaa. Yliopisto tai korkeakoulututkinnon suorittaneita oli 12 (7%). Eläkeläisiä vastaajia oli 46 (27%), mikä oli varsin odotettavaa. Työntekijöitä 50 (30%) ja työttömiä varsin vähäinen määrä, 9 (5%). Alempia tai ylempiä toimihenkilöitä vastaajista oli 34 (20%) ja yrittäjiä 29 (17%). Yrittäjiin on laskettu mukaan poroelinkeinon harjoittajat.

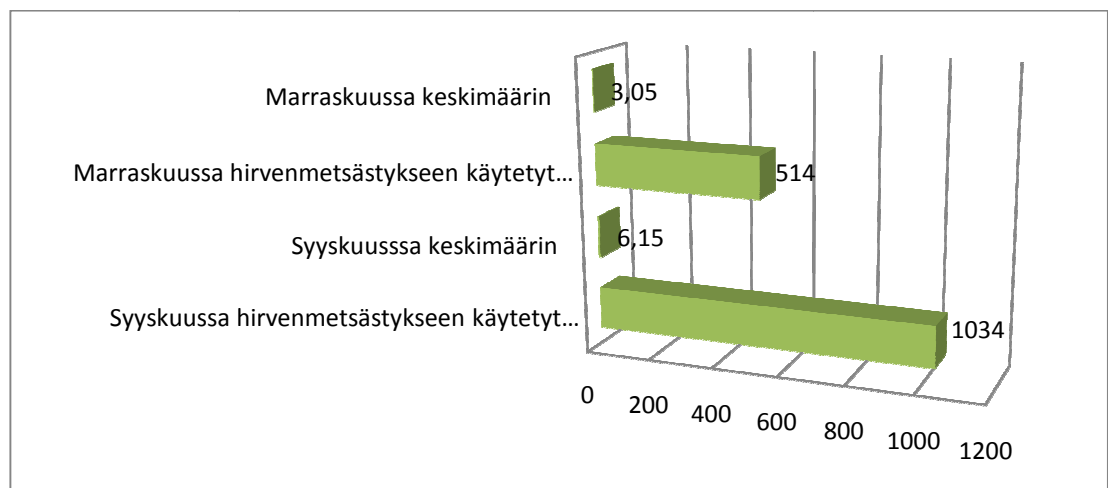
Kuvio 3. Vastaajien hirvenmetsästyskokemus vuosina. (n=168)

Vastaajilla oli varsin pitkä kokemus hirvenmetsästyksestä. Kokemusvuosia oli keskimäärin 26 vuotta. 20 vuotta tai pidempään hirvenmetsästystä harrastaneiden osuus kaikista oli 120 (71%). Pisin kokemus oli vastaajalla, joka oli metsästännyt hirviä 60 vuotta. Neljä vastaajaa oli harrastanut hirvenmetsästystä yhden vuoden. Yhteensä vastaajilla oli kokemusvuosia 4311.

Pääasialliseksi metsästysmuodoksi 74 (44%) ilmoitti pysäyttävän hirvikoiran käytön, 16 (10%) metsästi ajometsästyksellä ja saman verran ilmoitti metsästävänsä äänihoukuttelulla. 60 (36%) kertoi metsästävänsä pääasiassa naakimalla ja kaksi vastaajista olivat ilmoittaneet, että metsästysmuoto on muu, mutta eivät olleet tarkentaneet mikä.

4.2 Syksyn 2010 hirvenmetsästys

Syksyn hirvenmetsästyskokemuksia haluttiin selvittää tarkentavilla kysymyksillä jahdin kulusta ja metsästysolosuhteista sekä näistä saaduista kokemuksista. Hirvenmetsästyspäiviä vastaajille oli kertynyt syyskuussa kaikkiaan 1034 päivää, jolloin keskimääräinen hirvenmetsästykseen käytetty aika syyskuussa oli 6,15 päivää. Marraskuussa vastaajien yhteenlaskettu metsästyspäivien määrä oli 514, jolloin metsästykseen käytettiin keskimäärin 3,05 päivää.

Kuvio 3. Syksyllä 2010 hirvenmetsästykseen käytetyt päivät keskimäärin ja yhteensä syys- ja marraskuussa. (n=168)

Näiden kuukausien eroon vaikuttanee syksyn 2010 lumi- ja pakkasolosuhteet; marraskuussa oli jo täysi talvi, lunta oli 20 – 40 cm ja pitkään jatkunut yhtäjaksoinen pakkasjakso. Pakkasjakso alkoi marraskuun alkupäivinä, jolloin elohopea laski kahden- ja kolmenkymmenenkin celsiusasteen alapuolelle ja pakkasen jatkui aina marraskuun loppuun saakka. Useat vastaajista ottivat tähän kantaa sana on vapaa -osiossa. Monet olivat sitä mieltä, että metsästys voisi jatkua joulukuun puoliväliin saakka, koska toisinaan voi sattua tällaisiakin vuosia, että on paljon lunta tai

pitkään kovat pakkaset ja metsälle ei kohtuudella päästä. Lisäksi metsästyspäiviä oli muutenkin käytettävissä vähemmän kuin muussa maassa, johtuen rauhoituksesta ja aikaisemmasta metsästysajan loppumisesta. Vastaajista 152 (90%) olivat sitä mieltä, että liikkuminen oli syyskuussa helpompaa kuin marraskuussa. Neljä vastaajaa ei osannut sanoa kantaansa, yksi oli täysin eri mieltä ja kolme jokseenkin eri mieltä.

Kysyttäessä tuliko päätös hirvenmetsästyksen aikaistamisesta ajoissa, oli vastauksissa hajontaa. 57 (34%) vastaajaa oli täysin eri mieltä. Tästä saatiin palautetta kyselyn lopussa olevaan sana on vapaa -osioon. Osa metsästäjistä oli ajoittanut vuosilomansa tavanomaiseen hirvenmetsästysaikaan, jolloin 18. elokuuta tullut päätös aikaistamisesta tuli heidän osaltaan liian myöhään työnantajille ilmoitettavien vuosilomien suhteen. Osa metsästäjistä sen sijaan oli luottanut siihen, että päätös aikaistamisesta tulee, ja he olivat ajoittaneet vuosiloman alkavaksi syyskuun alkuun. Vastaajista 41 (24%) ilmoitti olevansa jokseenkin eri mieltä, 30 (18%) jokseenkin samaa mieltä ja 34 (20%) oli sitä mieltä, että päätös tuli riittävän ajoissa. Kuusi (4%) ei osannut sanoa kantaansa. Ristiintaulukoinnin avulla huomattiin, että 75% niistä vastaajista jotka ovat työelämässä olivat täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä, mikä oli odotettavaa.

Vastaajista 130 (77%) oli sitä mieltä, ettei muista luonnossa liikkujista ollut hänelle häiriötä hirvenmetsästyksessä ja 19 (11%) olivat jokseenkin samaa mieltä. 6 (4%) ei osanneet sanoa kantaansa. Vastaavasti 140 (84%) vastaajaa oli sitä mieltä, että heistä ei ollut häiriötä muille luonnossa liikkujille ja 9 vastaajaa ei osanneet sanoa kantaansa. Kysyttäessä verta imevien hyönteisten aiheuttamasta häiriöstä syyskuussa, vastaajista 102 (61%) oli sitä mieltä, ettei häiriötä ollut. 5 vastaajaa ei osanneet sanoa kantaansa ja 1 jätti vastaamatta.

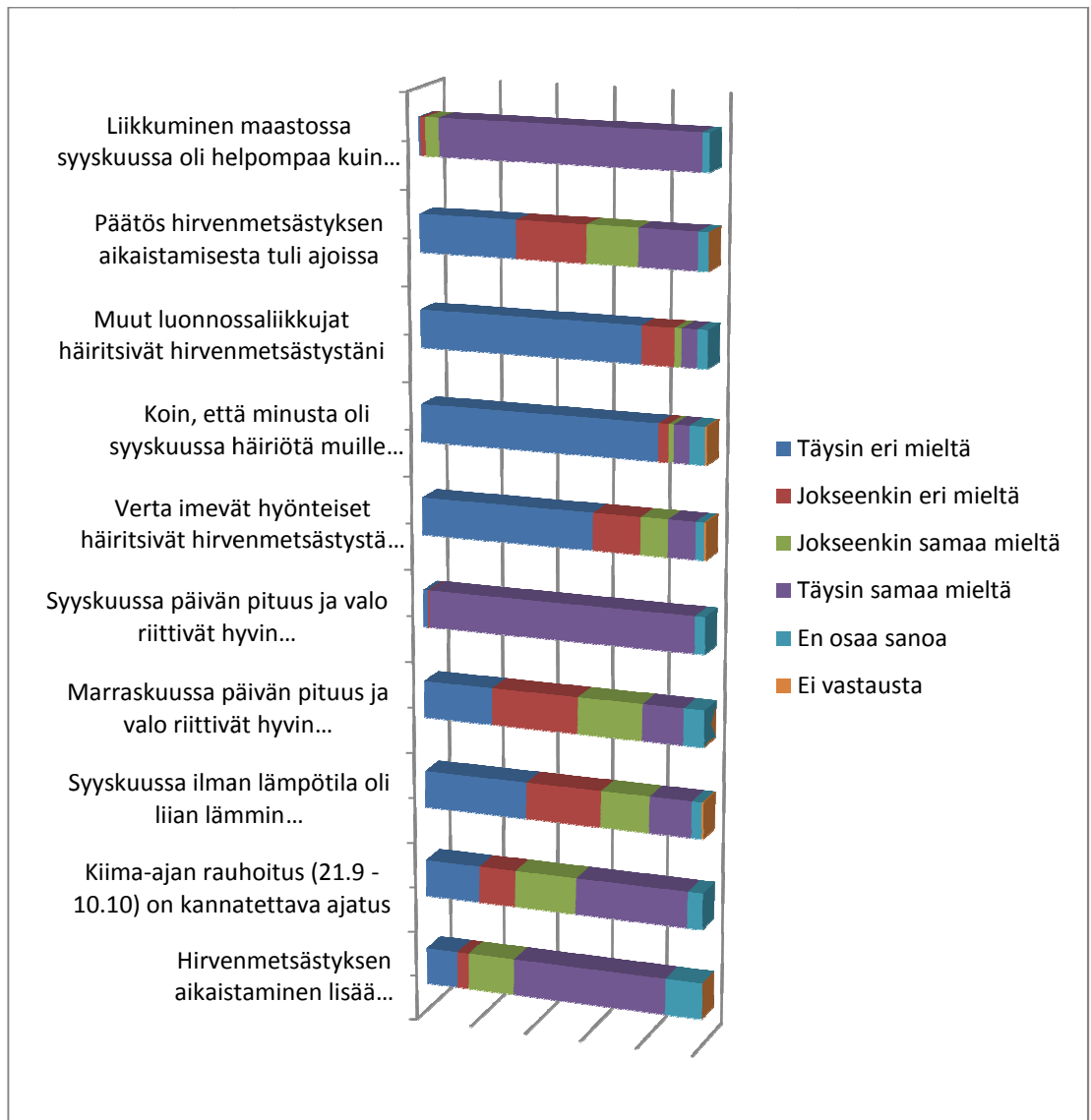
Varsin yksimielisesti vastaajat olivat sitä mieltä, että päivän pituus riitti hyvin syyskuussa hirvenmetsästyksen. 158 (94%) olivat täysin samaa mieltä. Kuusi (4%) vastaajaa ei osanneet sanoa kantaansa. Vastaavasti väittämään, että päivän pituus oli marraskuussa riittävä hirvenmetsästyksen 41 (24%) vastaajaa olivat täysin eri mieltä, 51 (31%) jokseenkin eri mieltä, 38 (23%)

jokseenkin samaa mieltä ja 24 (14%). 12 (7%) ei osannut sanoa kantaansa ja kaksi jätti vastaamatta.

Ehdotukseen, että syyskuussa ilman lämpötila oli liian lämmin hirvenmetsästyksen, tuli myös hajontaa. 62 (37%) oli täysin eri mieltä, 45 (27%) jokseenkin eri mieltä, 29 (17%) jokseenkin samaa mieltä ja 25 (15%) täysin eri mieltä. Kuusi vastaajaa ei osannut sanoa kantaansa ja yksi jätti vastaamatta. Ehkä kysymyksen asettelu saattoi johtaa harhaan; osa ajatteli lihojen säilyttämisen mahdollisuuksia, osa taas sitä, tuliko itsellä liian lämmin liikkua syyskuuisessa maastossa. Lihan säilyttämisestä kysyttiin kohdassa 4.3, hirvenlihan laatu.

Siihen, että kiima-ajan rauhoitus on kannatettava ajatus, tuli hajontaa. 67 (40%) vastaajista oli täysin samaa mieltä, 37 (22%) jokseenkin samaa mieltä, 22 (13%) jokseenkin eri mieltä ja 33 (20%) täysin eri mieltä. Yhdeksän vastaajaa ei osannut sanoa kantaansa. Kiima-ajan rauhoituksesta vastaajat olivat myös ottaneet kantaa sana on vapaa -osioon, jossa 47 vastaajista oli ehdottanut kiima-ajan rauhoitusta lyhyemmäksi ajaksi, yhdeksi tai korkeintaan kahdeksi viikoksi. Ristiin taulukoimalla havaitsin, että eläkkeellä olevat hirvenmetsästäjät kannattivat eniten kiima-ajan rauhoitusta. 72% eläkeläisistä oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä.

Väittämään, että hirvenmetsästyksen aikaistaminen lisää halukkuutta hirvenmetsästyksen, tuli hajontaa. 92 (55%) vastaajaa oli täysin samaa mieltä, 28 (17%) jokseenkin samaa mieltä, 7 (4%) jokseenkin eri mieltä ja 19 (11%) täysin eri mieltä. Tämä kertoo mielestäni siitä sitoutuneisuudesta ja kiinnostuksesta mikä metsästäjillä hirvenmetsästyksen kohtaan on. Toiset ajattelevat, että oli metsästysaika mikä hyvänsä, halukkuus jahtiin on aina voimakas. Toisaalta taas 120 vastaajaa oli täysin tai jokseenkin sitä mieltä, että aikaistaminen lisää halukkuutta hirvenmetsästyksen, mikä on pohjoisen karuihin olosuhteisiin nähden hyvin ymmärrettävää. Ristiintaulukoinnin avulla yritin löytää tekijää, joka vaikuttaa vastaajaan kantaan asiasta, sitä kuitenkaan löytämättä. Joka tapauksessa reilusti yli puolet vastaajistahan olivat täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa.

Kuvio 4. Mielenpiteiden jakautuminen koskien syksyn 2010 hirvenmetsästystä. (n=168)

4.3 Hirvenlihan laatu

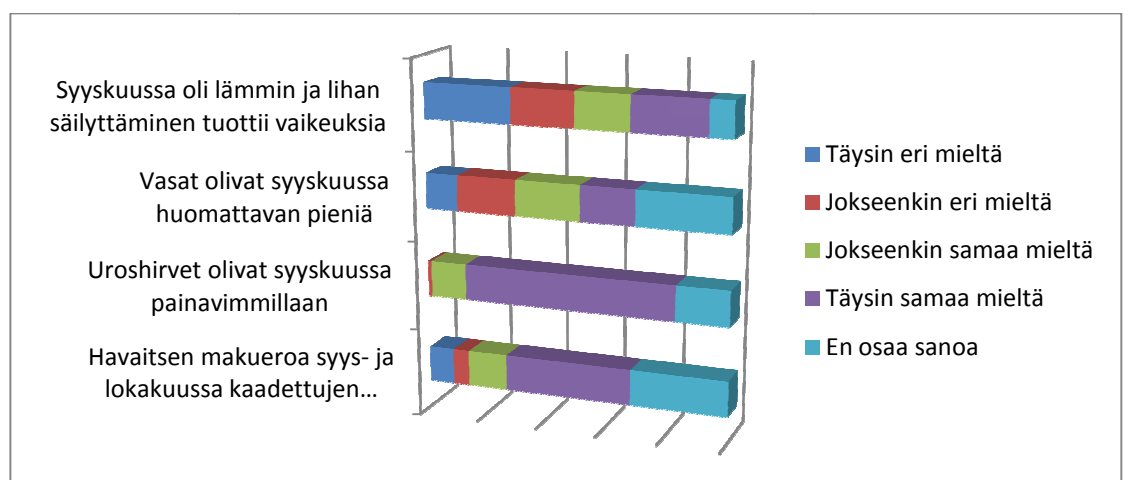
Hirvenlihan laatua haluttiin selvittää tarkemmin metsästäjiltä, koska mm. paikallislehdessä oli ollut artikkeleita, joissa kerrottiin uroshirven lihan olleen maukkaampaa ennen kiima-aikaa ja että ruhopainot olivat olleet suurempia kuin kiima-ajan jälkeen kaadetuilla uroshirvillä.

Ensimmäiseksi esitettiin väittämä, että syys- ja lokakuussa kaadettujen uroshirvien lihan maussa on eroja. Vastaajista 92 (55%) oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä, kun 23 (14%) vastaajista oli joko täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä. Peräti 53 (32%) vastaajaa ei osannut

sanoa kantaansa. Tämä saattoi johtua siitä, ettei ollut päässyt vertailemaan makuja.

Esitykseen siitä, että uroshirvet olivat painavimmillaan syyskuussa, vastasi 117 (70%) olevansa täysin samaa mieltä ja 20 (12%) jokseenkin samaa mieltä. Jokseenkin eri mieltä oli kaksi vastaajaa ja 29 (17%) ei osanneet sanoa kantaansa, mikä voi johtua siitä, ettei uroshirviä ollut seuralla tai seurueella syyskuussa kaadettu. Kukaan ei ollut väitteestä täysin eri mieltä. Voidaan pitää selvänä, että uroshirvet olivat painavimmillaan syyskuussa, koska vastaajista yhteensä 137 (82%) vastasi olevansa täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Väittämään, että vasat olivat syyskuussa huomattavan pieniä, oli selvää hajontaa. 66 (39%) vastaajaa oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä ja vastaajista 51 (30%) oli jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä. Saman verran, 51 (30%), ei osannut sanoa kantaansa. Tässä voisi jatkossa olla tarkemman tutkimisen aihetta, jotta asian oikea laita saataisiin selville.

Siihen, että syyskuussa oli lämmin ja lihan säilyttäminen tuotti vaikeuksia oli 49 (29%) vastaajista täysin eri mieltä ja 35 (21%) jokseenkin eri mieltä. Vastaajista 41 (24%) oli täysin samaa mieltä ja 30 (18%) jokseenkin samaa mieltä. 13 (8%) vastaajaa ei osannut sanoa kantaansa.

Kuvio 5. Hirvenmetsästäjien mielipiteitä hirvenlihan laadusta. (n=168)

4.4 Päätöksenteko hirvenmetsästyksessä

Hirvenmetsästysaikoihin on pitkään toivottu muutosta Lapissa. Lapin riistanhoitopiiri on tehnyt asiassa useita aloitteita päättäviin elimiin, jotta aikaistaminen saataisiin toteutumaan. Väittämällä aikaistamisesta ja päätöksenteosta haluttiin tarkentaa kokemuksia ja mielipiteitä sekä sitä, ovatko metsästysajat nykyisellään ja kokeilun aikana tarkoituksen mukaisia.

136 (81%) vastaajista oli täysin samaa mieltä ja 13 (8%) jokseenkin samaa mieltä siitä, että oli hyvä asia, kun aikaistamisen kokeilu saatiin Ylä-Lappiin. 14 (8%) vastaajaa oli joko täysin tai jokseenkin eri mieltä. Tulosten perusteella tyytyväisyyttä aikaistamisen kokeiluun Ylä-Lapissa voidaan pitää erittäin hyvänä.

Siihen, että hirvenmetsästysajat tulisi säilyttää ennallaan, 139 (83%) vastaajista oli täysin tai jokseenkin eri mieltä. 26 (15%) vastaajista oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä. Kolme vastaajaa ei osannut sanoa kantaansa. Vastauksista erottui tämä selvä pieni joukko, jotka vastustivat koko ajatusta aikaistamisesta ja he pitivät mielekkäämpinä edellisten syksyjen metsästysaikoja. Tämän saattoi nähdä sana on vapaa -osiosta, missä nämä vastaajat ottivatkin varsin voimakkaasti kantaa aikaistamiseen. Valtaosa kuitenkin piti kokeilua hyvänä ja toivoivat siitä tulevan jokavuotinen käytäntö.

Kysyttäessä mielipidettä siitä, että hirvenmetsästyksen tulisi alkaa syyskuun alussa koko maassa, näkyi niin hajonta kuin epävarmuuskin. Peräti 63 (38%) eivät osanneet sanoa kantaansa. Täysin eri mieltä oli 43 (26%) ja jokseenkin eri mieltä 24 (14%) vastaajista. Täysin samaa mieltä oli ainoastaan 18 (11%) ja jokseenkin samaa mieltä 20 (12%) vastaajista. Todennäköisesti vastauksiin vaikutti paitsi se, etteivät vastaajat välttämättä tunteneet muun maan maasto-olosuhteita riittävästi, mutta myös se, että koettiin oman alueen olosuhteet huomattavan vaikeiksi muuhun maahan verrattuna.

Mielipiteissä siitä, että hirvenmetsästyksen tulisi alkaa syyskuun alussa lapin läänissä, vastausten hajonta ei ollut niin suuri kuin edellisessä. Väittämän kanssa täysin samaa mieltä oli 81 (48%) ja jokseenkin samaa mieltä 38 (23%) vastaajaa. Täysin tai jokseenkin eri mieltä oli vastaajista 30 (18%). Vastaajista 19 (11%) ei osannut sanoa kantaansa. Eli 71% vastaajista oli

joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Kun taas vastaavasti väittämään, että oli hyvä päätös vuonna 2007 jatkaa hirvenmetsästysaikaa joulukuun loppuun, vastasi 127 (76%) olevansa täysin tai jokseenkin eri mieltä. 34 (20%) oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Seitsemän (4%) ei osannut sanoa kantaansa.

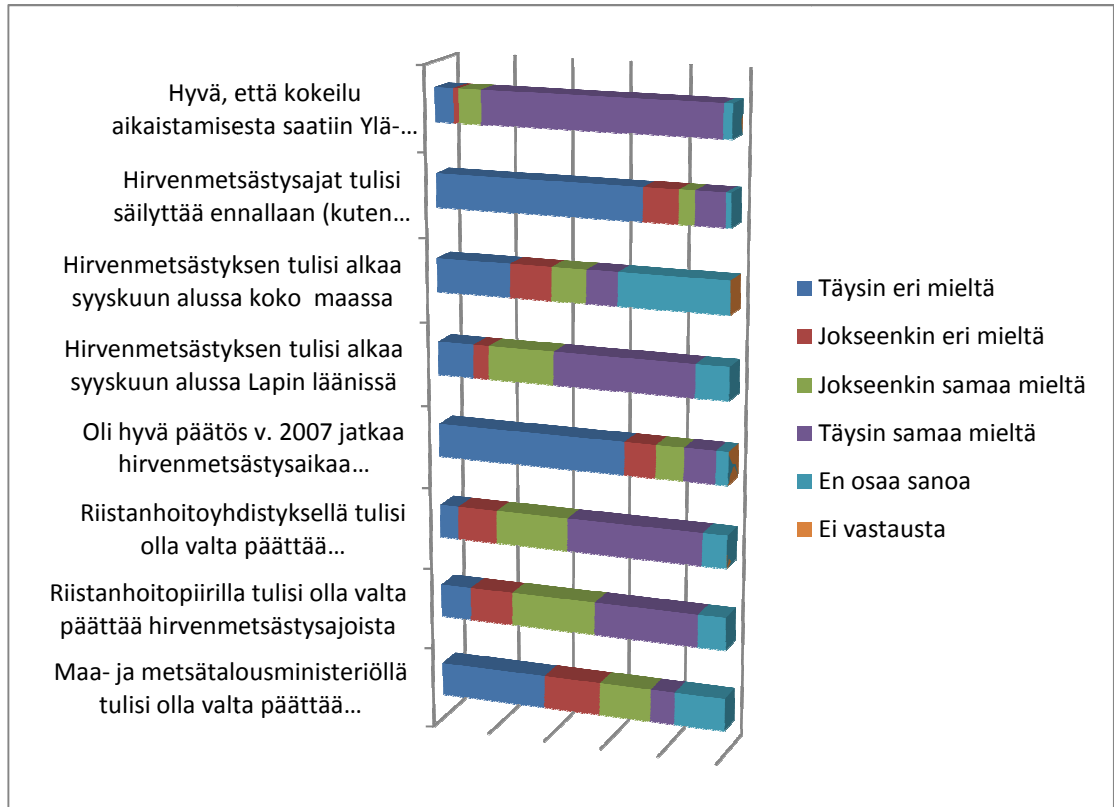
Siihen, että riistanhoitoyhdistyksellä tulisi olla valta päättää alueensa hirvenmetsästyksessä, vastasi 78 (46%) olevansa täysin samaa mieltä ja 42 (25%) jokseenkin samaa mieltä. Jokseenkin eri mieltä oli 23 (14%) vastaajista ja täysin eri mieltä 11 (7%). 14 (8%) ei osannut sanoa kantaansa. Eli kaikkiaan 120 (71%) vastaajista oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Ristiintaulukoinnin avulla selvisi, että niistä metsästäjistä, joilla oli kokemusta yli 20 vuodelta, oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä kaikkiaan 74%.

Toinen seikka, jota kysyttiin koskien päätöksentekoa oli, että riistanhoitopiirillä tulisi olla valta päättää hirvenmetsästysajoista. Väittämän kanssa oli täysin samaa mieltä 60 (36%), jokseenkin samaa mieltä 49 (29%) vastaajista. 65% alle 30 vuotiaista ja 67% 51 – 60 vuotiaista vastaajista kuului näihin kahteen edellä mainittuun joukkoon. Vastaavasti ne, jotka olivat harrastaneet hirvenmetsästystä yli 20 vuotta oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä 65%. Täysin eri mieltä oli 18 (11%) ja jokseenkin eri mieltä 25 (15%).

Kolmannessa väittämässä koskien päätöksentekoa, esitettiin, että maa- ja metsätalousministeriöllä tulisi olla valta päättää hirvenmetsästysajoista. Väitteen kanssa täysin eri mieltä oli 62 (37%) ja 33 (20%) vastaajista oli jokseenkin eri mieltä. Täysin samaa mieltä oli 14 (8%) vastaajista ja jokseenkin samaa mieltä 30 (18%). 29 (17%) ei osannut sanoa kantaansa. Vastauksissa oli kovasti hajontaa ja ristiin taulukoimalla selvisi, että eläkeläisistä 63% ja niistä, jotka olivat harrastaneet yli 20 vuotta 60% olivat täysin tai jokseenkin eri mieltä.

Tuloksista käy ilmi, että päätöksenteko halutaan selvästikin lähemmäksi metsästäjiä, paikalliselle tasolle tai piiritasolle, kaikkiaanhan 95 (57%) olivat joko täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä väitteestä, että maa- ja metsätalousministeriöllä tulisi olla valta päättää hirvenmetsästysajoista. Siihen, että hirvenmetsästysajoista tulisi päättää riistanhoitoyhdistyksissä 120 (71%) oli joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Vastaavasti siihen, että

riistanhoitopiirillä tulisi olla valta päättää hirvenmetsästysajoista, oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä 109 (65%) vastaajaa. Kuitenkin jonkinlainen epävarmuus näkyy siinä, ettei maa- ja metsätalousministeriötä haluta kokonaan pois päätöksenteosta, sillä epävarmoja vastaajia oli joukossa ja hajonta näkyi selvästi.

Kuvio 6. Hirvenmetsästäjien mielipiteiden jakautuminen päätöksenteosta hirvenmetsästyksessä. (n=168)

4.5 Riistan- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tutkimukseen osallistuminen

Hirvenmetsästäjistä 151 (90%) osallistui Riistan- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tutkimukseen, jossa tutkitaan aikaistamisen vaikutuksia hirvikantaan. Tästä suoritettavasta työstä tuli kovasti palautetta ja monenlaista kritiikkiä eri tiedotusvälineissä syksyn aikana. Väitteiden avulla haluttiin selvittää, kuinka tärkeänä metsästäjät pitivät tutkimusta ja halukkuutta osallistua siihen menneenä syksynä sekä tulevana kahtena syksynä.

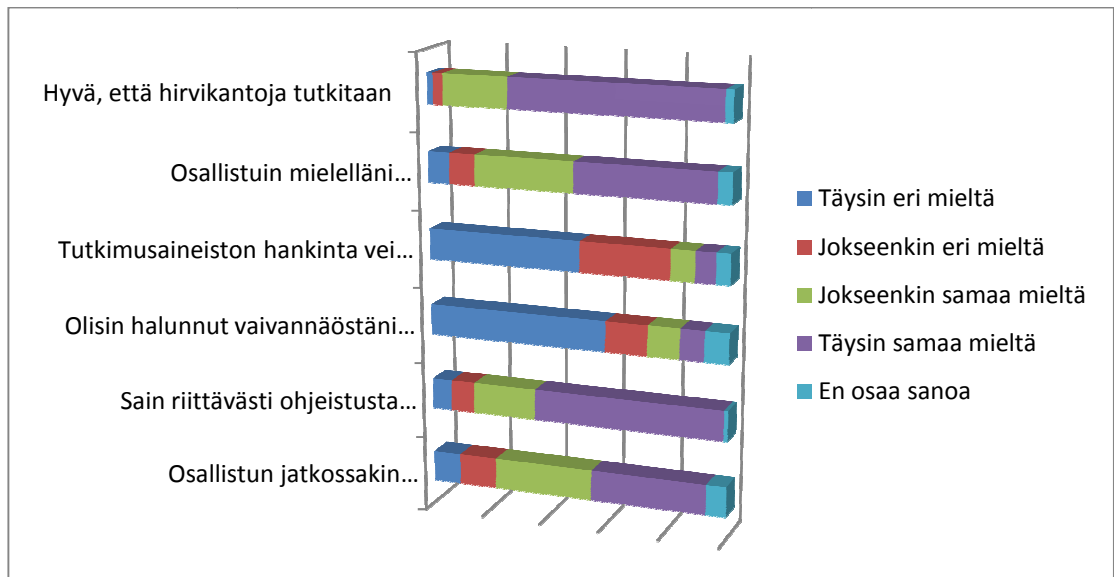
Vastaajista 106 (70%) oli täysin samaa mieltä väittämän kanssa, jonka mukaan on hyvä, että hirvikantoja tutkitaan. Jokseenkin samaa mieltä oli 33 (22%) vastaajaa. Täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä oli 8 (5%) vastaajista. Neljä (3%) vastaajaa ei osannut sanoa kantaansa. Ristiin taulukoimalla selvisi, että nuorista, alle 30 vuotiaista on täysin tai jokseenkin samaa mieltä 84% ja 31 – 40 vuotiaista vastaavasti 93%. Kunta korkeampi oli ikä, sitä nihkeämpi oli suhtautuminen hirvikantojen tutkimukseen.

Ehdotukseen, että vastaaja osallistui mielellään tutkimusaineiston hankintaan, vastasi 70 (46%) olevansa täysin samaa mieltä ja 50 (33%) jokseenkin samaa mieltä. Vastaajista 24 (16%) oli täysin tai jokseenkin eri mieltä. 7 (5%) ei osannut sanoa kantaansa. Myönteisiä vastauksia oli varsin paljon, aiemmin julkisuudessa esitetystä kritiikistä huolimatta, sillä 120 (79%) oli joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Etsin ristiintaulukoinnin avulla tietoa, minkälainen ryhmä on täysin tai jokseenkin samaa mieltä, jolloin selvisi että edellä mainitulla tavalla suhtautuu väitteeseen 67% se osa vastaajista, joilla on hirvenmetsästyskokemusta 20 vuotta tai enemmän. Vastaavasti siihen, että tutkimusaineiston hankinta vei vastaajalta liikaa vapaa aikaa yhtyi täysin tai jokseenkin 22 (15%) vastaajaa. Täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä oli 122 (81%) vastaajaa. Seitsemän (5%) vastaajaa ei osannut sanoa kantaansa.

Siihen, että vastaaja olisi halunnut vaivannäöstään korvauksen olivat vastaajat varsin samalla linjalla. Täysin tai jokseenkin eri mieltä vastaajista oli 118 (78%). Täysin samaa mieltä oli 21 (14%) oli jokseenkin samaa mieltä väittämästä. 12 (8%) vastaajista ei osannut sanoa kantaansa.

Ehdotettaessa, että vastaaja sai riittävästi koulutusta näytteen ottoon, oli täysin samaa mieltä 95 (63%) ja jokseenkin samaa mieltä 32 (21%) vastaajista. 22 (15%) vastaajista oli täysin tai jokseenkin eri mieltä. Kaksi (1%) ei osannut sanoa kantaansa. Lisäksi viimeisessä kohdassa ehdotetaan, että vastaaja osallistuu jatkossakin mielellään tutkimusaineiston hankintaan, vastaajista 58 (38%) yhtyi täysin ajatukseen ja 50 (33%) ilmoittaa olevansa jokseenkin samaa mieltä. 14 (9%) on täysin eri mieltä ja 19 (13%) jokseenkin eri mieltä.

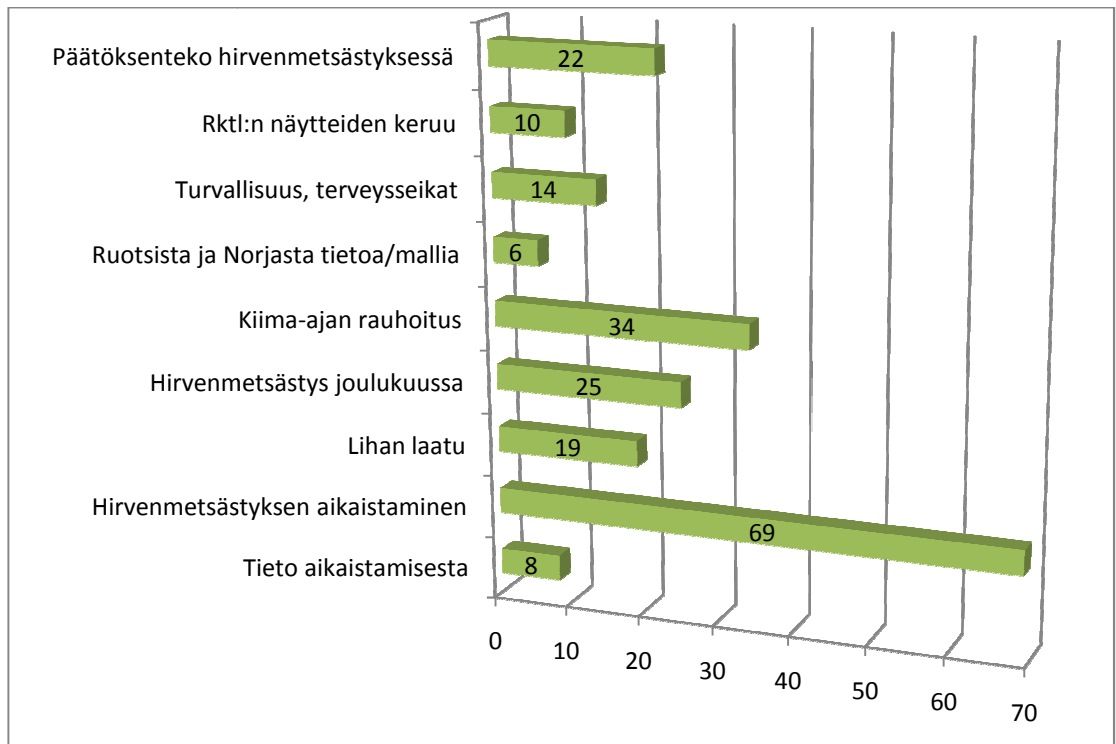

Kuvio 7. Hirvenmetsästäjien mielipiteiden jakautuminen riistan- ja kalantutkimuslaitoksen tutkimukseen osallistumisesta. (n=151)

4.5 Sana on vapaa –osion tuloksia

Sana on vapaa osiossa kehoitettiin vastaajaa kirjoittamaan, jos hän koki, että jokin asia ei tullut kyselyssä esille tai jos vastaaja muuten halusi kommentoida hirvenmetsästyksen aikaistamista tai esittää toiveita tai tarpeita aikaistamisen suhteen. Kyselyyn vastanneista 97 (58%) oli kirjoittanut mielipiteitään tai ajatuksiaan. Runsaasta kirjoittamisesta kertoo asian tärkeys vastaajille. Vaikka samoja asioita oli kyselyssä käyty jo väittämien muodossa, näytti siltä, että vastaaja halusi vielä kirjoittaa niistä seikoista, jotka juuri hänen kohdallaan olivat merkittäviä.

Tärkeimpiä aihealueita vastaajilla oli hirvenmetsästysajat, päätöksenteko hirvenmetsästyksessä sekä lihan laatu. Kirjoituksista on aistittavissa, että vastaajat ovat helpottuneita saadessaan purkaa omia ajatuksiaan vapaasti. Kirjoituksista voi myös nähdä sen, kuinka voimakkaita tunteita vastaajilla on harrastustaan kohtaan. Voimasanojen käyttö ei ollut mitenkään poikkeuksellista.

Kuvio 8. Sana on vapaa osion aiheita ja kirjoitusten määriä.

Selkeästi eniten, kaikkiaan 69 vastaajaa, olivat kirjoittaneet hirvenmetsästyksen aikaistamisesta. Näistä 52 vastaajaa olivat ehdottomasti aikaistamisen kannalla ja 42 sitä mieltä, että aikaistamisesta tulisi tulla pysyvä. Kolme vastaajista oli jyrkästi aikaistamista vastaan, ja nämä toivoivat entisten metsästysaikojen palautettavan.

"Olen usean vuoden ajan ollut ajamassa tätä aikaistamista yläperälle, koska Suomi on pitkä maa se mikä on sopivaa Vantaalla ei aina passaa Utsjoella. Yläperällä on laajat metsästysalueet, joten muiden metsien virkistyskäyttäjien kanssa kyllä ehdutaan kairaan."

"Aikaistaminen oli huippuhieno saavutus vaikka se vähän lyhensi kokonaispyyntiaikaa."

"Hirvenmetsästyksen aikaistaminen on parasta mitä on tapahtunut metsästysrintamalla pitkään aikaan. Toivottavasti tästä tulee pysyvä."

"Tällä aikaisemmalla pyynnin aloituksella ei saatu kuin vahinkoa. Moni ampui isosarvisia uroksia eikä ne päässeet jatkamaan sukua. Syyskuussa on myös ruskaturisteja runsaasti metsissä että siinä on yksi vaaran paikka tälle aikaisemmalle hirven pyynnille."

"Kun aikaistamisesta puhuttiin, ajatus oli aloittamisesta 15.9 ja loppuisi 15.12 perusteena ainoastaan päivän pituus ja sen

olemattomuus vanhan ajan lopussa. Nykyinen kokeilu järjetön mikä ei palvele ketään.”

”Tämä on parasta mitä hirvenmetsästäjäurani aikana on tapahtunut!”

”Tämä metsästysaika taukoineen mahdollistaa poroelinkeinon harjoittajien ja lintumiesten osallistumisen hirvenmetsästyksen.”

”Hirvenmetsästäminen aikaistaminen on syvältä perseestä. Kun aikaistettiin niin olisihan sen voinut aikaistaa jo elokuulta sorsanmetsästyksen aikaan.”

Kiima-ajan rauhoitus puhutti myös useaa kirjoittajaa. Kaikkiaan 34 vastaajaa otti kantaa kiimarauhoitukseen, toiset puolesta, toiset vastaan ja 28 vastaajista pitivät rauhoitusta liian pitkänä. Kahden vastaajan mielestä rauhoitus on tällaisenaan hyvä.

”Muuten aikaistaminen on hyvä ja kannatettava asia mutta kiimarauhoitus parhaaseen pyyntiaikaan täysin tarpeeton. Vuosikausia on pyydetty syys – lokakuun vaihteessa eikä ole havaittu hirvien vähenemistä. Suuri osa hirvistä on kaadettu jo kiima-aikaan mennessä, joten kyllä hirvillä on myös aikaa kuksia.”

”Kiimarauhoitus turha koska muualla metsästetään koko kiima-aika, eikä siitä ole ollut mitään haittaa hirvikannan kehitykselle. Vanhojen isosarvisien sonnien rauhoitus turhaa, ei niistä ole kuin tappelemaan keskenään aivan niin kuin porotkin. Nuoret sonnit tekee työt ja panokset riittää!”

”Rauhoitusaika välissä liian pitkä, 1.10 olisi hyvä jatkaa, menee liikaa pyyntiaikaa hukkaan. Nyt oli jo 11.10 lumi maassa. Lumen aikainen tulo vaikeutti erityisesti pyyntiä.”

”Maastossa havaittujen kiiman merkkien perusteella olisi oikea kiimarauhoitusaika 15.9. – 30.9. Vasat ja valtasonnit tulisi rauhoittaa ensimmäisellä jaksolla, jotta kanta turvataan. Toisen jakson aloitus 1.10 antaisi reilun viikon parempia pyyntikelejä. Toivottavasti kokeilusta pienin korjauksin tulee vakiintunut käytäntö.”

”Kiimarauhoitus ei saisi koskea viikonloppuja.”

”Rykimätauco on todella hyvä ratkaisu, saa rauhassa pyydystä pienriistaa ja samalla takaa hirvikannan jatkuvuuden.”

”Lapin laajoissa erämaissa metsästys ei voi paljoakaan vaikuttaa (häiritä) hirvien lisääntymistä.”

"Kiima-ajan rauhoitus on ehdottomasti hyvä asia. En minäkään halua, että joku pyssyn kanssa heiluu ja häiritsee lemmenteikköjäni."

Vastaajista 25 kirjoitti joulukuun ajan hirvenmetsästyksestä. Joulukuun loppuun saakka kestävä hirvenmetsästys sai kannatusta neljältä vastaajalta ja joulukuun puoliväliin olisi ollut halukkaita yhdeksän metsästäjää. Näistä kahdesta em. ryhmästä kuusi perusteli tätä sillä, että marraskuussa ei juurikaan metsästyskelejä ollut, kun taas joulukuun alussa olisi ollut lauhempaa. Kaksitoista vastaajaa kirjoitti siitä, kuinka päivän pituus loppuu joulukuussa ja sää kylmenee huomattavasti ja nämä yhdessä tekevät metsästyksessä ja maastossa liikkumisesta mahdotonta. Tässä yhteydessä 14 vastaajista otti kantaa turvallisuuskysymyksiin ja yksi vastaaja kirjoitti myös terveydellisistä seikoista.

"Ns. kiimarauhoitus huomioiden, kausi voisi jatkua 15.12 asti."

"Hyvä juttu tuo kokeilu, sillä joulukuun alussa oli lunta n. 40 cm joten liikkuminen olisi ollut hankalaa."

"Jo marraskuulla "päivät" liian lyhyistä. Valoa ei riittävästi. On todella hyvä, että hirvet pääsevät levähtämään ja rauhoittumaan joulukuussa kun on pimeää, paljon lunta, pakkasta ja ravinto hakusessa pysyköön metsästäjät pois metsistä lisästressiä hirville aiheuttamasta, ja se on se turvallisuuskin tässä asiassa!"

"Nyt kun metsästys aloitettiin syyskuussa, liikkuminen oli paljon helpompaa ja turvallisempaa mitä se on joulukuussa. Turvallisuutta lisäisi myös se, että metsästyskaudella olisi muillakin punaista yllä maastossa liikkua."

"Pyytäminen nollakeleillä on jo terveyden kannalta aivan toista kuin ennen kokeilua jopa -25 asteen pakkasissa. Metsästysriskit ovat paljon pienemmät, koska pyytäminen tapahtuu valoisassa."

"Lapissa ei tulisi metsästää hirviä joulukuussa, koska päivä on äärettömän lyhyt ja päivänvalo tuskin lainkaan. Pimeys aiheuttaa vaaratilanteita ja vahinkoja."

"Pyynti joulukuussa on mielestäni järjetöntä, koska hirvet ovat jo siirtyneet talvehtimisalueilleen. Niillekin pitäisi antaa talvirauha. Lisäksi turvallisuus on kyseenalaista joulukuussa, kaksi pimeää vastakkain."

"Marraskuussa voi olla jo lunta puoli metriä, pakkasta 30 astetta ja marras- ja joulukuun vaihteessa pilvisellä säällä myös keskipäivä on n. 3 tuntia täysin hämärää."

"Hirvenpyynti pitäisi jatkua joulukuulle korvaamaan kiimaruhoituksen menetetyt pyyntipäivät."

"Hirvenmetsästys voi jatkua täällä pohjoisessa vaikka vuoden loppuun. Esimerkiksi v. 2010 oli täällä marraskuussa pari kolme viikkoa jopa 30 astetta pakkasta eli käytännössä rauhoitus. Joulukuun alussa lauhtui. Ei olisi haitannut vaikka pyynti olisi jatkunut joulukuun puolelle."

Päätöksenteosta hirvenmetsästyksessä kirjoitti kaikkiaan 22 vastaajaa. Kirjoituksista näkyi selvästi, että päätöksentekoa haluttiin lähemmäksi metsästäjää, paikallistasolle. Lisäksi kuusi vastaajaa kirjoitti siitä, miten Suomi voisi ottaa mallia Ruotsista tai Norjasta metsästysaikoja säädettäessä.

"Lapin läänissä tulisi saada päättää paikallisesti metsästysajoista, sillä täällä on aivan erityiset olosuhteet."

"Minkälaista yhteistyötä Suomen hirvitutkijat ja riistaviranomaiset tekevät Pohjois-Ruotsin ja Pohjois-Norjan hirvitutkijoiden ja riistaviranomaisten kanssa? He ovat aloittaneet hirvenpyynnin jo vuosikautia syyskuun alussa. Mitä tietoja, minkälaisia kokemuksia heillä on?"

"Ruotsissa on hirvenmetsästys aloitettu iät ja ajat syyskuun alussa. Tutkimustuloksia olisi sieltäkin ollut varmasti saatavilla pitkältikin ajalta."

Lihan laadusta kirjoitti kaikkiaan 19 kyselyyn vastanneista. Kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, että vasat olivat liian pieniä syyskuussa ja 17 kirjoitti myönteisiä mielipiteitään lihan laadusta syyskuussa.

"Lihan laatu syyskuussa erinomaista."

"Voitiin kaataa uroshirviä syyskuussa joita ei yleensä olla haluttu rykimähajun ja rykimämaun vuoksi."

"Syyskuun alussa vasojen pyynti pitäisi minun mielestäni kieltää, sillä ovat suhteellisen pieniä ja lihan laatu ei ole parasta johtuen vasan imemästä maidosta, on ns. maitoliha."

Riistan- ja kalatalouden tutkimukseen osallistumisesta oli kirjoittanut kymmenen vastaajaa. Kahdella vastaajalla oli myönteinen mielipide osallistumisesta näytteiden keruuseen.

”Hyvä että hirviä tutkitaan.”

”Hirven pään kuljettelu hupaisaa!”

”Näytteiden otosta näytti tulevan ”rangaistus” aikaistamisen vaatimukselle.”

”Se päättien rahtaaminen ympäri kairoja on aika älytön pykälä.”

”RKTL asetti metsästäjille ylivoimaisia vaateita lain vaatimusten lisäksi. Metsästäjien antamalla näytteillä ilmeisesti taas joku haluaa väitellä tohtoriksi! Tähänkään mennessä RKTL:ita ei ole tullut näytteistä (vuosien saatossa annetuista) sellaisia tuloksia, jotka ohjaisivat metsästystä täällä.”

Kahdeksan vastaajaa oli kirjoittanut siitä, tuliko tieto aikaistamisesta riittävän ajoissa. Yksi vastaaja kertoi, että se tuli ajoissa, muut olivat sitä mieltä, että tieto olisi pitänyt tulla hyvissä ajoin, niin, että esimerkiksi lomat olisi voitu hyvissä ajoin suunnitella tämän mukaan.

”Meidän ryhmämme osalta menivät lomat ym. järjestelyt täysin sekaisin. Käytännössä muutos johti metsästyksen myöhäistämiseen.”

”Vaikka todennäköisyys oli, että metsästys alkaa syyskuussa, en reagoinut riittävän nopeasti asiaan. Ilmoitus aiemmin meille.”

”Ilmoitus hirvenmetsästyksen aikaistamisesta tuli aivan liian myöhään. Itsekin olin suunnitellut lomani normaalin pyynnin mukaan ja melkein koko hirvenpyyntikausi meni piloille.”

”Päätökset pitäisi tehdä hyvissä ajoin. Tämä syksy meni penkin alle. Lomat oli varattu normaaliin aikaan että se siitä. Kun lapissa ollaan niin sitä ”nunnutellaan” aina viimeiseen asti.”

”Ilmoitus hirvenmetsästyksen alkamisesta tuli yllätyksenä, kun tietoa oli odotettu jo touko – kesäkuussa. Luultiin, että ei vielä tänä vuonna ala syyskuun alussa.”

Lisäksi muutama vastaaja oli kirjoittanut aiheista, jotka eivät varsinaisesti liity tähän käsiteltävään aiheeseen, kuten lasten ja nuorten metsäopetuksen saamisesta kouluihin ja karhun kevätpyynnin palauttamisesta.

5 TULOSTEN TARKASTELU

5.1 Hirvenmetsästyksen aikaistamista pidettiin onnistuneena

Korkea vastausprosentti, 68,5%, kertoi, että asia oli vastaajille tärkeä ja ajankohtainen. Tutkimukseen vastanneet olivat kokeneita (keskimäärin 26 vuotta) hirvenmetsästäjiä ja syksyllä 2010 metsästyspäiviä oli kertynyt huomattava määrä, kaikkiaan 1548. Vastaajakunta oli monipuolista niin koulutustaustaltaan kuin tämänhetkisessä sijoittumisessa yhteiskuntaan. Lisäksi vastaajissa oli eri-ikäistä väestöä. Mielestäni tuloksia voidaan pitää erittäin luotettavina paitsi korkean vastausprosentin myös vastaajien kokemusvuosien perusteella.

Syinä vastaamattomuuteen saattoi olla mm. ikä, kiinnostuksen puute asiaa kohtaan tai henkilökohtaiset kiireet, kuten matka, joulun alla. Yhtenä vastaamattomuuden syynä voidaan pitää myös sitä, ettei vastaanottajatiedot olleet oikein tai ettei vastaanottajan seuralla tai seurueella ollut vuodelle 2010 kaatolupia. Vastausajan umpeuduttua saatiin useita puheluita vastaajilta, jotka olivat olleet ulkomaanmatkalla tai muuten kiireisiä palauttamaan vastauskaavakkeen, jolloin heille annettiin mahdollisuus palauttaa kaavake vuoden loppuun mennessä.

Vastaajat olivat tyytyväisiä liikkumiseen alkusyksyn maastossa. Sen sijaan aikainen ja kylmä talvi jo marraskuussa rajoitti maastossa liikkumista sekä vähensi huomattavasti metsästyksen käytettyjä päiviä. Marraskuun alussa oli jopa 35cm lunta ja todella kireä pakkanen aina kuukauden loppuun saakka (Ilmatieteenlaitos). Sen sijaan huomioiden etenkin työntekijät, tuli heidän osaltaan päätös aikaistamisesta liian myöhään. Tästä johtuen ei ehditty järjestellä vuosilomia hirvenmetsästysajankohtaan sopiviksi kuten aikaisempina vuosina.

Vastaajat kokivat, ettei heistä ollut syyskuussa häiriötä muille luonnossa liikkujille tai päinvastoin. Toiset toivoivat huomiovaatetuksen käyttöä syksyllä kaikille luonnossa liikkujille. Myöskään verta imevät hyönteiset tai liiallinen lämpö eivät haitanneet syyskuusta hirvenmetsästystä. Lisäksi päivän pituuden vastaajat kokivat syyskuussa riittävän hyvin aikaa vaatimaan hirvenmetsästyksen. Marraskuussa vastaavasti jo puolet vastaajista totesivat päivän pituuden riittämättömyyden.

Kiima-ajan rauhoitusaika puhutti niin syksyllä lehtien palstoilla kuin tässä kyselyssäkin. Rauhoituksesta kyllä oltiin yksimielisiä, että se on kannatettava, mutta sen pituudesta olivat vastaajat kirjoittivat erilaisia variaatioita sana on vapaa -osuuteen. Suurin osa vastaajista oli lyhyemmän rauhoituksen kannalla ja toivoi sen jatkossa olevan ajallisesti sama kuin Ruotsin Norrbottenissa, jossa se kestää kaksi viikkoa syys- ja lokakuun vaihteessa. Tuolloin myös Norrbottenissa, kuten Suomen Lapissakin, aloitetaan maastossa poronhoitotyöt. Tämä on Norrbottenissa yhtenä tärkeänä syynä kiima-rauhoituksen ajankohdalle. Lisäksi siellä huomioidaan metsäkanalintujen metsästysajat. (Gustavsson - Nilson 2010)

Vastaajista valtaosa (59%) oli sitä mieltä, että aikaistaminen lisää halukkuutta hirvenmetsästykseen, vaikkakin hajontaa vastauksissa näkyi. Tämä kertoo harrastuksen tärkeydestä, jolloin metsälle mennään, oli aloitus minkä kuukauden alussa hyvänsä.

5.2 Maukasta lihaa ennen kiima-aikaa

Hirvenlihan mainiosta laadusta oli muutamaan otteeseen paikallisessa sanomalehdessä artikkeli sekä haastatteluja, joissa aikaistamiseen osallistuneet hirvenmetsästäjät pitivät erityisesti syyskuussa kaadettujen uroshirvien lihaa erittäin maukkaana ja ruhopainoja korkeina.

Vastauksista kävi selvästi ilmi, että lehtikirjoittelut pitivät ainakin jossain määrin paikkansa. Kaikkiaan 55% pitivät lihan laatua erinomaisena ja maukkaana. Toisaalta niiden osuus, jotka eivät osanneet kantaansa sanoa, oli varsin suuri, 32%. Tästä voidaan tietysti päätellä monenlaista, mutta itse ajattelisin, ettei nämä vastaajat olleet päässeet maistamaan syyskuussa kaadetun uroshirven lihaa. 70% vastaajista piti syyskuun alussa kaadettuja vasoja liian pieninä ja tästä annettiin erilaisia mielipiteitä kyselyssä, muun muassa, että vasat voisivat olla rauhoitettuja kiima-ajan rauhoitukseen saakka. Ruotsissa vasojen ja urosten verotuksesta ennen kiima-rauhoitusta päätetään vuosittain, yleensä jo maaliskuussa (Gustavsson - Nilson 2010).

Lihan säilyttämisen kanssa oli ollut ongelmia. Tämä johtui paljolti siitä, että tieto aikaistamisesta tuli varsin myöhään ja ei ehditty siten reagoida ja rakentaa lihan säilytykseen sopivia tiloja. Moni tästäkin aiheesta kirjoitti, ja totesi, että ensi vuodeksi lihan säilytystiloja aiotaan rakentaa.

5.3 Päätöksenteko lähemmäksi metsästäjäkuntaa

Hirvenmetsästystä on toivottu aikaistettavan jo pitkään pohjoisimpaan Suomeen. Vuosia jatkuneella keskustelulla onkin varmaan vaikutuksia siihen, mitä vastaajat ovat kyselyyn näistä asioista vastanneet. Selvästi näkyi se, että etenkin nuoret (alle 30-vuotiaat) sekä eläkeläiset halusivat päätöksentekoa enemmän paikalliselle tasolle. Suurin osa (71%) oli myös sitä mieltä, että aikaistaminen tulisi koskea koko Lapin lääniä. Entiselleen hirvenmetsästysaikoja ei haluttu ja toivottiin, että kokeilusta tulisi pysyvä käytäntö. Kaiken kaikkiaan vastaajat olivat tyytyväisiä siihen, että olivat saaneet kokeilun alueelleen. Lisäksi 76% vastaajista piti vuoden 2007 hirvenmetsästysajan jatkamista joulukuun loppuun huonona päätöksenä.

Ehdotukseen, että riistanhoitoyhdistys saisi päättää paikallisesti metsästysajoista, vastasi 71% myönteisesti. Vastaavasti 65% vastaajista suhtautui myönteisesti väittämään, että riistanhoitopiirit saisivat päättää metsästysajoista. Kysyttäessä, pitäisikö Maa- ja metsätalousministeriöllä olla päätäntävalta metsästysaikoja säädettäessä, suhtautui tähän myönteisesti 35% vastaajista. Vastauksista kävi lisäksi ilmi, että mitä enemmän vastaajalla oli kokemusvuosia hirvenmetsästyksestä, sitä lähemmäksi päätöksentekoa haluttiin. Myös eläkeläisistä 63% halusivat valtaa tässä asiassa pois maa- ja metsätalousministeriöltä. Toisaalta vastauksissa oli hajontaa, joten näyttää siltä, ettei kaikkea valtaa kuitenkaan haluta poistaa maa- ja metsätalousministeriöltä.

5.3 Hirvikantojen tutkimusta arvostetaan

Kaikkiaan 151 vastaajista oli osallistunut Riistan- ja kalantutkimuslaitoksen näytteiden keräämiseen. 70% vastaajista piti tutkimusta tärkeänä ja oli sitä mieltä, että on hyvä, että hirvikantoja tutkitaan. Mitä nuorempi vastaaja oli kyseessä, sen myönteisempi oli suhtautuminen. Esimerkiksi 31 – 40 vuotiaista 93% tai alle 30-vuotiaista 84% piti tutkimista yleensäkin tärkeänä.

Vastaajat osallistuivat mielellään tutkimusaineiston hankintaan, vaikka tästäkin aiheesta oli syksyllä tiedotusvälineissä käyty monenlaisia keskusteluja ja kannanottoja. Kaikkiaan 79% osallistui mielellään tarvittavien näytteiden keruuseen ja toimittamiseen riistanhoitoyhdistykseen. Vastaajat

eivät yleisesti ottaen olleet vailla vaivanpalkkaa tai korvausta ja 81% vastaajista ei kokenut sitä oman vapaa-ajan uhraamisena.

Koulutusta vastaajat olivat kokeneet saaneensa riittävästi selviytyäkseen tarvittavasta näytteiden keruusta. Vain 15% olisi halunnut vielä lisää koulutusta näytteiden keräämiseen.

5.4 Hirvenmetsästäjien omat kommentit täydensivät kyselyä

Runsaat puolet (58%) vastaajista oli halunnut kirjoittaa kyselyn lopussa olleeseen sana on vapaa –osioon ajatuksiaan ja tunnelmiaan sekä mielipiteitään koskien syksyn 2010 aikaistamista. Kirjoituksista ilmeni kaiken kaikkiaan ne seikat, jotka olivat tärkeitä yksittäisille hirvenmetsästäjille ja ne tukivat kyselyssä esiin nousseita asioita ja selittivät jossain määrin vastaajien mielipiteiden jakautumista. Suurin osa kirjoitetuista aiheista liittyi hirvenmetsästyksen ja sen ajoittamiseen. Edellä mainittuun liittyen esillä oli metsästysolosuhteet ja turvallisuus. Lisäksi lihan laatu ja päätöksenteko olivat yleisesti käsiteltyjä aiheita. Toiset kirjoittivat muutamalla napakalla sanalla sanottavansa, joillakin ei yksi A4-kokoinen sivu riittänyt.

Joka tapauksessa mielestäni runsas osallistuminen vapaaseen kirjoittamiseenkin kertoo siitä, että aihe on akuutti, mieluinen ja se koetaan tärkeäksi. Mutta myös sen, että vastaaja on pohtinut näitä aikaistamisen kysymyksiä ja pidän sitä tervetulleena, että asiaan otetaan kantaa niin puolesta kuin vastaankin.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimus osoittaa, että kokeiluun aikaistetusta hirvenmetsästyksestä ollaan tyytyväisiä. Tuloksia voidaan pitää luotettavana korkean vastausprosentin ansiosta ja monipuolisesta vastaajakunnasta. Lisäksi kommentointi sana on vapaa –osioon oli runsasta, toisilla varsin voimakastakin. Näissä tuli esille seikkoja muun muassa siitä, että kiimarauhoitus olisi voinut olla lyhyempi, sillä metsästyspäivien määrä jäi vähäisemmäksi kuin muualla maassa.

Tutkimuksen mukaan kokeiluun osallistuneet ja kyselyyn osallistuneet ovat tyytyväisiä syksyn hirvijahtiin. Mukana oli myös häviävän pieni joukko niitä hirvenmetsästäjiä, jotka eivät pitäneet aikaistamista hyvänä ajatuksena, mutta syy siihen jäi epäselväksi. Lisäksi toivottiin turvallisuuden vuoksi värikästä pukeutumista myös muilta luonnossa liikkujilta. Muutoin ei koettu haittaavaksi sitä, että luonnossa oli muitakin liikkujia hirvijahdin aikaan.

Ennen kiimarauhoitusta kaadetun uroshirven lihaa oli keuhuttu erinomaiseksi tiedotusvälineissä. Tähän ei kuitenkaan löytynyt täysin selkeää vastausta, sillä vastauksissa oli hajontaa. Syynä saattoi olla, ettei vastaajalla ollut tarvittavaa kokemusta asiasta. Kysymyksen asettelu saattoi myös olla väärän lainen. Sen sijaan uroshirvien suuresta koosta ennen kiima-rauhoitusta oltiin varsin yksimielisiä. Lisäksi näyttää siltä, että vasat saattoivat olla syyskuun alussa varsin pienikokoisia, jolloin ehkä niiden rauhoittaminen esimerkiksi syyskuuksi voisi olla perusteltua. Toisaalta kuitenkin kautta aikojen on myös lokakuussa voinut kaadettu vasa olla joko erikoisen pieni- tai suurikokoinen. Suuri osa ei kuitenkaan osannut ilmaista kantaansa vasojen kokoon, mikä saattoi johtua siitä, ettei vastaajalla ollut kokemusta asiasta. Näin ollen kysymys syyskuussa kaadettujen vasojen pienestä koosta jäi epäselväksi.

Päätöksentekoa metsästysajoista haluttiin selvästikin enemmän paikalliselle tasolle. Tähän on varmaankin syynä se, että ajatellaan, että paikallinen päättävä taho tuntee alueen olosuhteet hyvin. Niin riistanhoitoyhdistykselle kuin riistanhoitopiirille oltiin valmiita antamaan valtuuksia päättää metsästysajoista.

Olosuhteet maastossa olivat lämpötilan ja lumen puolesta ankarat syksyllä 2010. Tämä näkyi muun muassa metsästyskäyttäytymisessä verrattaessa metsästyspäivien määriä syys- ja marraskuussa. Toisaalta ei voida

kuitenkaan unohtaa, että sää ei ollut mitenkään poikkeuksellinen. Lisäksi pimeä ja kaamos alkavat joulukuun alun tietämillä joka tapauksessa. Moni vastaajista olisi halunnut jatkaa metsästystä joulukuun puolelle, koska silloin sattui ilma lauhtumaan pitkään kestäneen pakkasjakson jälkeen. Lisäksi voidaan todeta, että kylmä ei aina ole terveellistä ja pimeys haittaa näkyvyyttä, jolloin onnettomuuksien riski kasvaa. Jos vertaillaan kaikkien riistanhoitoyhdistysten (mukaan luettuna Kittilä ja Rovaniemi) sääoloja, voidaan todeta, ettei suuria eroja hirvenmetsästyksen olosuhteissa riistanhoitoyhdistysten välillä ole. Kittilässä muun muassa on jopa enemmän lunta ja kylmempää kuin joissain kokeilun piirissä olleista riistanhoitoyhdistyksistä. Rovaniemellä taas lumimäärät eivät ole niin suuret, mutta ei kaukana muista kunnista. Kaamos ei myöskään ylety Rovaniemelle asti, mutta tässäkin täytyy muistaa, että päivän pituus on lyhyt, jolloin valoisaa ei ole montaa tuntia päivässä.

Kaatolupien käyttöasteesta nähdään, että syksyn 2010 hirvenmetsästys on myös niiltä osin ollut varsin onnistunut kaikkien riistanhoitoyhdistysten alueilla. Kaatolupien käyttöasteessa ei ole juurikaan kokonaisuutena tapahtunut muutosta verrattaessa niitä vuosien 2006 – 2009 käyttöasteisiin. Oletettavaa on, että tulos olisi ollut vieläkin parempi, jos marraskuu olisi ollut vähälumisempi ja lämpötila korkeampi.

Voidaan päätellä jo pelkästään valon määrän puutteesta, kylmyydestä ja lumiolosuhteista, että hirvenmetsästyksen aikaistaminen olisi varsin perusteltua joko koko Lapin läänin riistanhoitoyhdistysten alueella tai esimerkiksi niiden riistanhoitoyhdistyksien alueilla, jotka sijaitsevat poronhoitoalueella. Tällöin hirvenmetsästys ei häiritsisi syksyisiä poronhoitotöitä. Jos näin jatkossa olisi, myös metsäkanalintujen metsästysaikoja voitaisiin miettiä asianmukaisiksi ja yhteensopiviksi. Samoin voitaisiin jatkossa pohtia, että tulisiko päätösvalta hirvenmetsästyksen aloittamisesta voisi olla jossain määrin esimerkiksi riistanhoitopiirin tai –yhdistyksen tasolla. Vastaajat ymmärsivät hirvitutkimuksen tärkeyden ja on tärkeää, että kuullaan RKTL:n meneillään olevan tutkimuksen tulokset hirvikannan rakenteesta; oliko aikaistamisella vaikutuksia hirvikantaan? Tällöin turvataan terve ja hyvinvoiva hirvikanta tulevaisuudessakin.

Jatkossa olisi hyvä tutkia lisää vasojen kokoa, uroshirven lihan laatua ennen kiima-aikaa ja sen jälkeen. Lisäksi olisi hyvä, jos tällainen vastaava kysely paranneltuna ja uusien kysymyksin toteutettaisiin kaikkien kolmen kokeiluvuoden ajalta, tai vähintäänkin viimeisen kokeiluvuoden jälkeen, jolloin tuloksista saataisiin varmasti enemmän tietoa.

LÄHTEET

Gustavsson, E.;& Nilson, T. (22. 3 2010). *www.lansstyrelsen.se*. Noudettu osoitteesta

<http://www2.lansstyrelsen.se/norbotten/SiteCollectionDocuments/Sv/djur-och-natur/jakt-och-vilt/Beslut%20om%20jakttider%20efter%20%C3%A4lg%20i%20Norbottens%20%C3%A4n%202010.pdf>

Hämäläinen, A.;Leinonen, M.;& Mandart, P. (2003). *Hirvi - Pohjolan kuningaseläin*. Porvoo: Ws Bookwell Oy.

Hanhivaara, S. (29. 10 2010). *www.yle.fi*. Noudettu osoitteesta

http://yle.fi/alueet/lappi/2010/10/kittilan_pokassa_33_senttia_lunta_2099488.html

Heikkilä, R. (1999). *Hirvien hakamaat*. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Metsälehti.

Heikkilä, R.;& Lääperi, A. (2007). *Metsänhoito ja hirvi - Suosituksen talvilaidunalueille*. Helsinki: Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio.

Holopainen, M.;Tenhunen, L.;& Vuorinen, P. (2004). *Tutkimusaineiston analysointi ja SPSS*. Järvenpää: Yrityssanommat Oy.

Ikäheimo, T. (2011). *Rakentaja* , 16-17.

Ilmatieteenlaitos.

Janhukainen, J.;& Rinne, V. (1998). *Tapiola*. Espoo: Weilin+Göös.

Lääperi, A. (1996). *Hirvi - Metsävahinkojen vähentäminen*. Riihimäki: Hämeen-Uudenmaan metsäkeskus.

Malinen, J. t. (2006). *Hirvenmetsästyksen käsikirja*. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Malinen, J.;& Väänänen, V.-M. (2002). *Käytännön riistanhoito*. Hämeenlinna: Kustannusosakeyhtiö Metsälehti.

Mkj. (2003). *Metsästäjän opas* . Jyväskylä: Metsästäjien keskusjärjestö.

Mkj. (2003). *Metsästäjän opas - Metsästys- ja aselainsäädäntö*. Jyväskylä: Metsästäjien keskusjärjestö.

MMM. (2007). *Maa- ja metsätalousministeriö*. Noudettu osoitteesta

http://www.mmm.fi/attachments/riistatalous/5q0uUdspK/100526_muistio_metsastysasetus.pdf

Nikula, A. (2011). *Lapin Kansa* , 6.

Nygrén, T. (2009). *Suomen hirvikannan säätely - biologiaa ja luonnonvarapolitiikkaa -väitöskirja*. Joensuu: Joensuun Yliopisto.

Nygrén, T. (2010). *www.rktl.fi*. Noudettu osoitteesta www.rktl.fi/riista/.../aikaistetun_hirvenpyynnin_vaikutukset.html

Nygrén, T. (29. 10 2010). *www.rktl.fi*. Noudettu osoitteesta [http://www.rktl.fi/riista/hirvielaimet/aikaistetun_hirvenpyynnin_vaikutukset.htm](http://www.rktl.fi/riista/hirvielaimet/aikaistetun_hirvenpyynnin_vaikutukset.html)
l

Petäjäistö, L.;Aarnio, J.;Horne, P.;Koskela, T.;& Selby, A. (2004). *Hirvenmetsästäjien motiivit ja käsitykset sopivasta hirvikannan koosta*. Vantaa: Metsäntutkimuslaitos, Vantaan tutkimuskeskus.

Pieski, P. (2010). Pohjoisimmassa Suomessa hirvijahtiin jo syyskuun alussa. *metsä.fi* , 14.

Pusenius, J. (29. 10 2010). *www.rktl.fi*. Noudettu osoitteesta http://www.rktl.fi/riista/hirvielaimet/hirvikannan_seuranta.html

riistanhoitopiiri, L. (2011). Rovaniemi: Lapin riistanhoitopiiri.

riistanhoitopiiri, L. (2002). *www.riista.fi*. Noudettu osoitteesta www.riista.fi/data/yhteiset/.../hirvihakemuskaavake_Lappi.doc

Sallinen, A. (2. 9 2010). *Lapin Kansa* , s. 8.

Sallinen, A. (2010). Metsästys: Hirvijahti alkoi neljässä pohjoisessa kunnassa. *Lapin kansa* , 8.

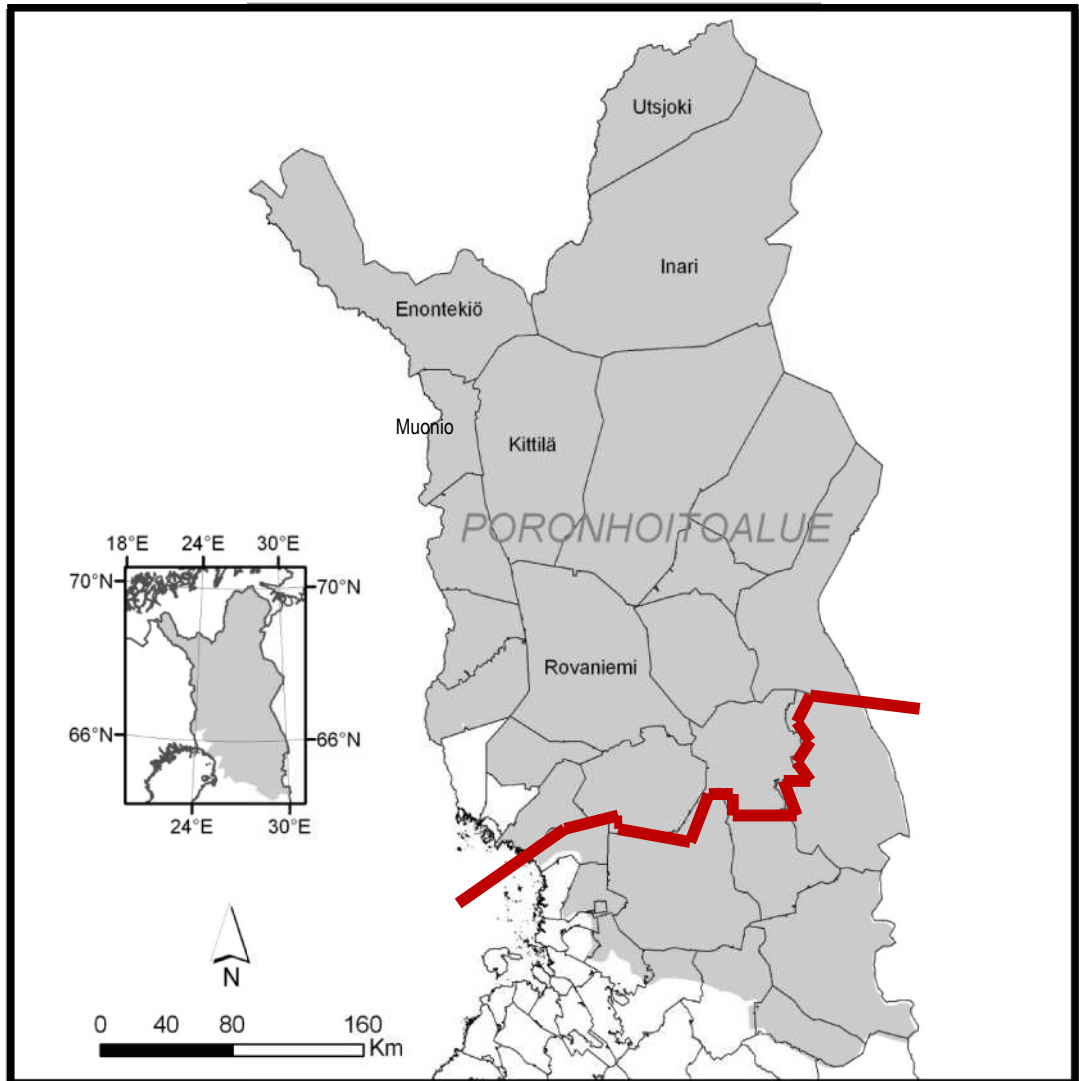
Svensberg, M. (2010). *www.riista.fi*. Noudettu osoitteesta <http://www.riista.fi/?id=139>

Tapiola. (1988). Tapiola. Teoksessa K. Nygrén, *Hirvenmetsästys*. Espoo: Weilin+Göös.

Timonen, P. (25. 10 2010). *www.rktl.fi*. Noudettu osoitteesta http://www.rktl.fi/riista/hirvielaimet/hirvielainten_satelliittiseuranta/

Liite 1

Indeksikartta; Lapin läänin ja Lapin riistanhoitopiirin raja merkitty punaisella viivalla, riistanhoitoyhdistysten alueiden rajat mustalla viivalla ja poronhoitoalue tummennettu harmaalla (Mikkola – Vierelä, 2011).

AIKAISTETTU HIRVENMETSÄSTYS ENONTEKIÖN, INARIN, MUONION JA UTSJOEN KUNTIEN ALUEELLA 2010

Kyselytutkimus

Täyttöohjeet:

Toivon Sinun vastaavan kaikkiin kysymyksiin huolellisesti ja pyydän Sinua huomioimaan seuraavat ohjeet:

1. Lue kysymykset huolellisesti.
2. Vastaa kysymyksiin **henkilökohtaisesti** merkitsemällä rasti ruutuun. Joissain kysymyksissä pyydetään kirjoittamaan vastaus.
3. Palauta täytetty lomake aineiston kerääjälle postitse oheisessa kirjekuoressa.
4. Lisätietoja antaa Merja Vierelä p. 040 5801586, e-mail: merja.vierela@edu.ramk.fi
5. Palauta kysely mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 20.12.2010.

KIITOKSET ETUKÄTEEN!

1. SYKSYN 2010 HIRVENMETSÄSTYS

- a) Arvioi, kuinka monta päivää käytit *syyskuussa* hirvenmetsästyksen? _____
- b) Arvioi, kuinka monta päivää käytit *marraskuussa* hirvenmetsästyksen? _____
- c) Alla on joukko väittämiä koskien syksyn 2010 hirvenmetsästystä. Vastaa laittamalla lähinnä mielipidettäsi olevaan ruutuun rasti. (1: Täysin eri mieltä, 2: Jokseenkin eri mieltä, 3: Jokseenkin sama mieltä, 4: Täysin samaa mieltä, 5: En osaa sanoa)

Väittämä	1	2	3	4	5
Liikkuminen maastossa syyskuussa oli helpompaa kuin marraskuussa					
Päätös hirvenmetsästyksen aikaistamisesta tuli ajoissa (18.8.2010)					
Muut luonnossa liikkujat häiritsivät hirvenmetsästystäni					
Koin, että minusta oli syyskuussa häiriötä muille luonnossa liikkujille					
Verta imevät hyönteiset häiritsivät hirvenmetsästystä syyskuussa					
Syyskuussa päivän pituus ja valo riittivät hyvin hirvenmetsästyksen					
Marraskuussa päivän pituus ja valo riittivät hyvin hirvenmetsästyksen					
Syyskuussa ilman lämpötila oli liian lämmin hirvenmetsästyksen					
Kiima-ajan rauhoitus (21.9 - 10.10) on kannatettava ajatus					
Hirvenmetsästyksen aikaistaminen lisää halukkuuttani hirvenpyyntiin					

2. HIRVENLIHAN LAATU

Alla on joukko väittämiä koskien hirven lihan laatua. Vastaa laittamalla lähinnä mielipidettäsi olevaan ruutuun rasti. (1: Täysin eri mieltä, 2: Jokseenkin eri mieltä, 3: Jokseenkin sama mieltä, 4: Täysin samaa mieltä, 5: En osaa sanoa)

Väittämä	1	2	3	4	5
Havaitsen makueroa syys- ja lokakuussa kaadettujen uroshirvien välillä					
Uroshirvet olivat syyskuussa painavimmillaan (ruhopaino)					
Vasat olivat syyskuussa huomattavan pieniä (ruhopaino)					
Syyskuussa oli lämmin ja lihan säilyttäminen tuotti vaikeuksia					

3. PÄÄTÖKSENTEKO HIRVENMETSÄSTYKSESTÄ

Alla on joukko väittämiä koskien päätöksentekoa hirvenmetsästyksestä. Vastaa laittamalla lähinnä mielipidettäsi olevaan ruutuun rasti. (1: Täysin eri mieltä, 2: Jokseenkin eri mieltä, 3: Jokseenkin sama mieltä, 4: Täysin samaa mieltä, 5: En osaa sanoa)

Väittämä	1	2	3	4	5
Hyvä, että kokeilu aikaistamisesta saatiin ylä-Lappiin					
Hirvenmetsästysajat tulisi säilyttää entisellään (kuten vuonna 2009)					
Hirvenmetsästyksen tulisi alkaa syyskuun alussa koko maassa					
Hirvenmetsästyksen tulisi alkaa syyskuun alussa Lapin läänin alueella					
Oli hyvä päätös v. 2007 jatkaa hirvenmetsästysaikaa joulukuun loppuun					
Riistanhoitoyhdistyksellä pitäisi olla valta päättää metsästysajoista					
Riistanhoitopiirillä pitäisi olla valta päättää metsästysajoista					
Maa- ja metsätalousministeriöllä pitäisi olla valta päättää hirvenmetsästyksen ajoittumisesta alueellisesti					

4. RIISTAN- JA KALANTUTKIMUSLAITOS (RKTL) SELVITTÄÄ, MITEN METSÄSTYSAJAN MUUTOS VAIKUTTAA HIRVIKANTAAN. Metsästäjien tehtävänä oli syksyllä 2010 merkitä jokainen kaadettu hirvi hirvenkorvatunnistemerkillä ja toimittaa hirven pää tunnistemerkeineen riistanhoitoyhdistykselle.

Osallistuitko Sinä em. tehtäviin?

- Kyllä
- En

Jos vastasit kyllä, ole hyvä ja vastaa vielä alla oleviin väittämiin. . (1: Täysin eri mieltä, 2: Jokseenkin eri mieltä, 3: Jokseenkin sama mieltä, 4: Täysin samaa mieltä, 5: En osaa sanoa)

Väittämä	1	2	3	4	5
Hyvä, että hirvikantoja tutkitaan					
Osallistuin mielelläni tutkimusaineiston hankintaan					
Tutkimusaineiston hankinta vei minulta liikaa vapaa-aikaa					
Olisin halunnut vaivannäöstäni korvauksen					
Sain riittävästi ohjeistusta/koulutusta näytteenottoon					
Osallistun jatkossakin mielelläni vastaavaan näytteiden keräämiseen					

5. VASTAAJAN TAUSTATIEDOT

a) Sukupuoli:

- Nainen
- Mies

b) Koulutus:

- Ammattikoulu
- Opistotasoinen tutkinto
- Alempi yliopisto- tai korkeakoulututkinto
- Ylempi yliopisto- tai korkeakoulututkinto
- Ei ammatillista tutkintoa

c) Ammatti:

- Työntekijä
- Alempi toimihenkilö
- Ylempi toimihenkilö
- Yrittäjä
- Eläkeläinen
- Opiskelija
- Työtön
- Muu: _____

d) Syntymävuosi: _____

e) Tehtävä metsästysorganisaatiossa

- Riistanhoitoyhdistyksen toiminnanohjaaja
- Hirvenmetsästyksen johtaja

f) Kuinka monta vuotta olet metsästänyt hirviä? _____

Liite 3

Hyvä vastaanottaja!

Olen Rovaniemen ammattikorkeakoulussa metsätalouden (AMK) linjalla opiskeleva aikuisopiskelija.

Opintoni ovat nyt siinä vaiheessa, että teen opinnäytetyötäni;

”Aikaistettu hirvenmetsästys Enontekiön, Inarin, Muonion ja Utsjoen kuntien alueella 2010”

Opinnäytetyöni toimeksiantajana on Lapin riistanhoitopiiri, siellä ohjaajinani ovat Teuvo Eskola ja Urpo Kainulainen. Rovaniemen ammattikorkeakoulun puolelta työtä ohjaa Jussi Soppela.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää kaatotilastojen, lumensyvyys- ja päivänpituustietojen sekä oheisen kyselyn avulla syksyn 2010 hirvenmetsästyksen aikaistamisen onnistumista ja mitkä olivat kokemukset. Kysely on erittäin olennainen osa tulosten kannalta.

Kysely on lähetetty Enontekiön-, Inarin-, Muonion- ja Utsjoen riistanhoitoyhdistysten toiminnanohjaajille sekä kaikille, jotka ovat merkitty kyseisiin kuntiin hirvenmetsästyksenjohtajiksi.

Antamanne vastaukset käsittelen nimettöminä ja luottamuksellisina. Kenenkään yksittäiset vastaukset eivät tule ilmi tuloksista. Jokaisen vastaus on ensiarvoisen tärkeä, jotta tuloksista saadaan luotettavat.

Lomakkeen täyttäminen vie noin 10 minuuttia. Palauta kyselylomake oheisessa kuoressa mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 20.12.2010. Alla ovat yhteystietoni; voit ottaa minuun yhteyttä, jos sinulle tulee jotain kysyttävää.

Lämpimät kiitokset jo etukäteen vastauksestanne!

Yhteistyöterveisin

Merja Vierelä
Ounasjoen itäpuolentie 1262
96900 Saarenkylä
p. 040 5801586
merja.vierela@edu.ramk.fi